T.C
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ANASANAT DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

AHMED ADNAN SAYGUN VE FERİT TÜZÜN'ÜN SEÇİLMİŞ SENFONİK ESERLERİNDE YER ALAN TROMPET SOLOLARININ İNCELENMESİ

GÖKHAN PAR

TEZ DANIŞMANI
PROF. ALİ AKBAROV

EDİRNE 2019

T.C.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

.....MÜZİK..... ANABİLİM DALI

.....YÜKSEK LİSANS.....PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

.....Gökhan PAR..... tarafından hazırlanan Ahmet Adan Saygun ve Ferit Tüzün'ün Seçilmiş Eserlerinde Yer Alan Trompet Sololarının İncelenmesi Konulu **Yüksek Lisans** tezinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 19-6 maddeleri uyarınca .....07.02.2019..... günü saat .....10.00..... 'da yapılmış olup, yüksek lisans tezinin *.....Kabul Edilmesi..... **OYBİRLİĞİ/~~OYÇOKLUĞU~~** ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Prof. Ahmet Hamdi Zafer	Kabul Edilmesine	
Prof. Ali Akbaroğlu	Kabul edilmesi	
Dr. Öğr. Üy. Bülent Helvacı	Kabul Edilmesi	

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında "Kabul Edilmesine/Reddine" seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

Referans No	10235352
Yazar Adı / Soyadı	GÖKHAN PAR
T.C.Kimlik No	38902632418
Telefon	5076065103
E-Posta	gokhanpar87@gmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	AHMED ADNAN SAYGUN VE FERİT TÜZÜN'ÜN SEÇİLMİŞ SENFONİK ESERLERİNDE YER ALAN TROMPET SOLOLARININ İNCELENMESİ
Tezin Tercümesi	THIS RESEARCH AIMED TO EXAMINE THE TRUMPET SOLOS IN AHMED ADNAN SAYGUN AND FERİT TÜZÜN SELECTED SYMPHONIC WORKS
Konu	Müzik = Music
Üniversite	Trakya Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Müzik Anasanat Dalı
Bilim Dalı	
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2019
Sayfa	88
Tez Danışmanları	PROF. ALİ AKBAROV
Dizin Terimleri	
Önerilen Dizin Terimleri	

11.02.2019

İmza:.....

Tezin Adı: Ahmed Adnan Saygun ve Ferit Tüzün'ün Seçilmiş Senfonik Eserlerinde Yer Alan Trompet Sololarının İncelenmesi

Hazırlayan: Gökhan PAR

ÖZET

Bu araştırma, Ahmed Adnan Saygun ve Ferit Tüzün'ün Seçilmiş Senfonik Eserlerinde Yer Alan Trompet Sololarının İncelenmesi amaçlamıştır. Türkiye'de bulunan senfoni orkestralarının repertuvarlarına en çok aldıkları, en çok seslendirilen eserler esas alınarak belirlenen senfonik eserlerdeki trompet sololarının bir kısmı, trompet icrası yönünden incelenmiştir.

Araştırmanın giriş kısmında, trompetin tanımı, çeşitleri ve tarihsel gelişimi anlatılmıştır. Birinci bölümde Osmanlı Devleti'nde çok sesli müziğin gelişimi, Türkiye'de Cumhuriyet Dönemi ve sonrasında oluşmuş Türk müziği hakkında bilgi verilerek, ikinci bölümde Adnan Saygun ve Ferit Tüzün'ün seçilmiş senfonik eserlerinde yer alan trompet soloları incelenerek çalışma önerilerinde bulunulmuştur.

Sonuç olarak, geleneksel müziğimiz ve çok sesli batı müziğini harmanlayan bu eserlerde icracılık açısından zorlayıcı bölümler için tavsiyeler verilmiş, eserlerin daha büyük kitlelere ulaştırılması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Trompet, Senfoni, Türk Besteciler

Name of Thesis: This research aimed to examine the trumpet solos in Ahmed Adnan SAYGUN and Ferit TÜZÜN selected symphonic works

Prepared: Gökhan PAR

ABSTRACT

This research aimed to examine the trumpet solos in Turkish Composers' selected symphonic works. The most performed works in the solo trumpet part of the basis determined symphonic works which are taken into the most of the symphony orchestra's repertoire in Turkey, were investigated for the execution of the trumpet.

In the introduction of the study, the definition, types and historical development of the trumpet are explained. In the first section, information about development of polyphonic music in the Ottoman Empire and Turkish Music during Turkish Republic and after are provided. In the second section, trumpet solos in the symphonic works of the Turkish Composers are investigated and suggestions are provided.

As a result, recommendations are given for the compelling parts of these works which blend traditional music and polyphonic western music, and aimed at delivering these works to larger masses.

Keywords: Trumpet, Symphonie, Turkish Composers

TEŞEKKÜR

Araştırmamın ve tezimin oluşmasında bana yardımcı olan, yüksek lisans süresince de desteğini esirgemeyen, kıymetli bilgilerinden faydalandığım tez danışmanım Trakya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Üflemeli ve Vurmalı Çalgılar Sanat Dalı Öğretim Üyesi Prof. Ali AKBAROV'a, müzik eğitimime başlamamda büyük emeği olan, beni trompet ile ilk kez buluşturan ve her zaman özveri ile yanımda olan sevgili hocam Hüseyin ÇEBİ'ye, eğitimim süresince enstürman çalışmalarımda kendilerinden çok şey öğrendiğim hocalarım Doç. Gökmen NOYAN'a ve Öğr. Gör. Bahtiyar MATNİYAZOV'a, Dokuz Eylül Üniversitesi konservatuvarı Üflemeli Çalgılar bölümü hocalarıma ve araştırmamda kullanılan kaynakların sağlanması konusunda desteğini ve yardımlarını esirgemeyen Bilkent Üniversitesi'nden Sayın Miho MURAKAMİ'ye, tezimin düzenleme ve yazım aşamasında destek olan sevgili annem Esen BİLDİK'e, sevgili eşim Arş. Gör. Gülce Sevi PAR'a , akademik yardım ve görüşlerini her daim paylaşan Kocaeli Üniv. Arş. Gör. Sayın Özgür Doğa ÖZSOY'a, araştırmam boyunca manevi destekçim olarak hep yanımda olan, eşimin ailesine ve bugünlere gelmemde büyük emeği olan sevgili aileme teşekkürlerimi sunuyorum.

Gökhan PAR

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **I**
ABSTRACT ..... **II**
TEŞEKKÜR ..... **III**
İÇINDEKİLER ..... **IV**
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **VI**
RESİMLER LİSTESİ ..... **VII**

BÖLÜM I

GİRİŞ **1**
1.1. Problem **18**
1.1.1. Alt Problemler **19**
1.2 Amaç **19**
1.3 Önem **19**
1.4 Sınırlılıklar **20**
1.5 Tanımlar **20**

BÖLÜM II

YÖNTEM **25**
2.1 Araştırma Modeli **25**
2.2 Evren ve Örneklem **25**
2.3 Verilerin Toplanması **25**
2.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması **26**

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM 26
3.1 Birinci Alt Problem, Senfoni Orkestrası 26
3.1.1 İkinci Alt Problem, Sürdin 29
3.2 Ahmet Adnan Saygun ve Ferit Tüzün'ün Seçilmiş Senfonik Eserlerinde Yer Alan Trompet Sololarının İncelenmesi 35
3.2.1 Ferit Tüzün'ün Hayatı ve Eserleri 35
3.2.2 Ferit Tüzün'ün Çayda Çıra Adlı Bale Süiti 41
3.2.3 Ferit Tüzün'ün Esintiler Adlı Senfonik Eseri 44
3.2.4 Ferit Tüzün'ün Türk Kapriçyosu Adlı Senfonik Eseri 47
3.2.5 Ahmed Adnan Saygun'un Hayatı ve Eserleri 52
3.2.6 Ahmed Adnan Saygun'un 3. Senfoni Adlı Senfonik Eseri 61
3.2.7 Ahmed Adnan Saygun'un 4. Senfoni Adlı Senfonik Eseri 71

BÖLÜM IV

SONUÇLAR VE ÖNERİLER 76
KAYNAKÇA 77

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Ferit Tüzün - Çayda Çıra 1. Bölüm 5. - 9. ölçüler arası 42
Şekil 2: Ferit Tüzün - Çayda Çıra 1. Bölüm 18. - 21. ölçüler arası 43
Şekil 3: Ferit Tüzün - Çayda Çıra 3.Bölüm 36. - 43. ölçüler arası 43
Şekil 4: Ferit Tüzün Esintiler Süiti 1. Bölüm 8. ve 18 ölçüler arası 45
Şekil 5: Ferit Tüzün Esintiler Süiti 2.Bölüm 6.ve 7. Ölçü 46
Şekil 6: Ferit Tüzün Esintiler Süiti 3. Bölüm 11 ve 15. ölçüler arası 47
Şekil 7: Ferit Tüzün Türk Kapriçyosu 25, 27 ile 35, 40. ölçüler arası 48
Şekil 8: Ferit Tüzün Türk Kapriçyosu 87, 92 ile 97, 99. ölçüler arası 49
Şekil 9: Ferit Tüzün Türk Kapriçyosu 130, 138. ölçüler arası 50
Şekil 10: Ferit Tüzün Türk Kapriçyosu 151, 154. ölçüler arası..... 50
Şekil 11: Ferit Tüzün Türk Kapriçyosu 190, 216. ölçüler arası..... 51
Şekil 12: Ahmed Adnan Saygun 3. Senfoni 1. Bölüm 64. - 66. ölçüler arası 63
Şekil 13: Ahmed Adnan Saygun 3. Senfoni 1.Bölüm 83. - 88. ölçüler arası 63
Şekil 14: Ahmed Adnan Saygun 3. Senfoni 1. Bölüm 112. - 122. ölçüler arası 64
Şekil 15: Ahmed Adnan Saygun 3. Senfoni 1. Bölüm 134. - 139. ölçüler arası 65
Şekil 16: Ahmed Adnan Saygun 3. Senfoni 1. Bölüm 272. - 281. ölçüler arası ... .66
Şekil 17: Ahmed Adnan Saygun 3. Senfoni 2. Bölüm 63. - 73. ölçüler arası 67
Şekil 18: Ahmed Adnan Saygun 3. Senfoni 3. Bölüm 73. - 85. ölçüler arası 68
Şekil 19: Ahmed Adnan Saygun 3. Senfoni 4. Bölüm 30. - 33. ölçüler arası 69
Şekil 20: Ahmed Adnan Saygun 3. Senfoni 4. Bölüm 70. - 78. ölçüler arası 69
Şekil 21: Ahmed Adnan Saygun 4. Senfoni 1. Bölüm 23 ile 36. ölçüler arası..... 72
Şekil 22: Ahmed Adnan Saygun 4. Senfoni 1.Bölüm 116 ile 125. ölçüler arası..... 73
Şekil 23: Ahmed Adnan Saygun 4. Senfoni 2.Bölüm 49 ve 57. ölçüler arası..... 74
Şekil 24: Ahmed Adnan Saygun 4. Senfoni 3.Bölüm 44 ile 50. ölçüler arası 74
Şekil 25: Adnan Saygun 4. Senfoni 3. Bölüm 122 ve 133. ölçüler arası 75

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1: Naturel Trompet..... 4
Resim 2: NatureTrompet..... 5
Resim 3: Kromatik Trompet..... 6
Resim 4: Mısır Firavunu Tutankamon'un Mezarından Çıkan Trompetler 8
Resim 5: Bucina..... 9
Resim 6: Roma Tubası, Bucina..... 10
Resim 7: Sürdinler (Susturucular) 30
Resim 8: Straight Mute(Düz Susturucu) 31
Resim 9: Cup Mute (Fincan Susturucu) 32
Resim 10: Buzz – Wah 33
Resim 11: Miles DAVİS Harmon Susturucu 34
Resim 12: Ferit TÜZÜN 35
Resim 13: Ahmed Adnan SAYGUN..... 52

BÖLÜM I

GİRİŞ

Trompet'in Yapısı , Türleri ve Tarihi

Trompet bir ağızlık ve kendi üzerine kıvrılmış silindir biçimindeki borudan oluşan, bakırdan yapılmış üflemeli bir çalgıdır . İstenilen sesi ortaya çıkartmaya yarayan üç pistondan (perde) oluşmaktadır .Bu pistonlar kullanıldığında yarım ve tam sesler elde edilir . Ses rengi parlak niteliktedir.

Sağ elin 1,2 ve 3 ncü parmakları, pistonlar üzerinde, sol el çalgının altından destek görevi yaparak, çalgının ağızlık bölümü dudaklara dayatılır ve yere koşut bir tutuşla çalınır.

Bakır ailesi enstrümanlarının 3 temel bölümü vardır: Ağızlık, boru, ve kalak, günümüz pistonlu bakırlarında piston kısmı, boru kısmının üzerindedir. Ayrıca ağızlığı, boruya bağlayan kısma '*backbore*' yada ağızlık borusu denir.

Trompetin ağızlığı kupa biçimindedir ve kornonun ağızlığından daha ağırdır. Kornonun huni biçimindeki ağızlığına karşın, sığ olan trompet ağızlığı, trompete parlak ses rengini verir. Barok yada bilinen adıyla Pikolo '*piccolo*' trompetin ağızlığı modern-kromatik trompetlerin ağızlıklarından daha da sığdır. Ağızlığın küçük ve sığ olması, çalıcıya ayrıca üst bölgelerde, yani tiz sesleri çıkarmada kolaylıklar sağlar.

"Trompet diğer üflemeli çalgıların gerektirdiği gibi, çalan kişinin dudakları son derece düzgün ve dişleri biçimli olmak zorundadır. Kendisinden herhangi bir sesin çıkarılması oldukça uzun çalışmaları ve özeni zorunlu kılmaktadır. İyi bir üflemenin gerçekleşmemesi durumunda sesin çıkarılması, özellikle de iyi bir sesin çıkarılması mümkün değildir."[1]

[1] EROL, İ,L. (1998) Klasik Müziğe İlgi Duyanlar İçin Klavuz Kitap, Ankara 1. Basım s: 66

Ağızlık seçimi, çalıcının dudak şekline, çalarken ki rahatlığına ve eserin karakterine göre değişir. Çok kaba bir örnekle senfonik bir eserde daha koyu tonlu, daha derin bir ağızlık kullanılırken, caz trompetçileri sıklıkla daha sığ, parlak ve cılız tonlu bir ağızlık kullanmayı yeğlerler.

Günümüz trompetçileri ince sesleri çalabilmek için, dudakları uygun gerilimde tutmak, havayı dudakların arasından hızlı bir şekilde çalgıya aktarmak ve ağız boşluğunu daraltmak için yüz kaslarındaki güce güvenmektedirler.[2]

Trompetle legato (uzun) ve staccato (kısa) notalar çalınabilir. Forte ve piano içinde çalmak da mümkündür. Pianissimo çalmak görece olarak daha zordur.

Çiftdil tekniği mümkündür.Yani (*tu-ku*) hızlı ikileme, hızlı üçleme (tu-ku-tu) ve hızlı dörtleme (tu-ku-tu-ku). Özellikle bakır enstrümanların çalımının gerektirdiği doğru nefes ve diyafram tekniğini başarmak bu enstrümanların eğitiminin en temel gereğidir. Daha çok caz müziğinde kullanılan 'kurbağa dili', günümüzde klasik müziğinin de içine girmiştir. Kurbağa dili, ilk olarak *Strauss'un Don Kişot*' unda kullanılmıştı (1897). Vibrato (bir sesin aşağı ve yukarı sık şekilde salınması) tekniği, üflemedeki değişikliklerle ya da trompetin üzerindeki sağ elin hareketi ile yapılır.

Glissando (kaydırma), pis tonların az basılmasıyla elde edilebilir ya da çalıcının dudağını gevşetip-sıkması ile. Daha çok caz'da kullanılan havalı ton, dudakların gevşek bırakılması ve hareketlerin dilden ziyade hava ile yapılması esasında dayanır. Çift ya da daha çok ses çıkarılması, trompetin içine şarkı söyleme yöntemi ile görece zor olarak tüm üflemelilerde olduğu gibi mümkündür.

Ses rengi sebebiyle en çok tercih edilen trom[3]pet ''Si Bemol'' trompettir. Duyuluşu diyapozona göre 1 büyük ikili aşağıdandır. Yani 440 hz. la sesini verebilmek için, trompetçi si sesini çalar, ama duyuluşu la sesidir. İkinci olarak en sık kullanılan

---

[2] Frank Campos, *Trumpet Technique,* Oxford University Press, New York 2005, s.84.

[3] http://www.wikizero.co/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvVHJvbXBldA

trompet ‘’ Do’’ trompettir. Görüntü olarak ‘’Si Bemol‘’ trompete çok benzemesine karşın, boru uzunluğu, sib trompetten 14 cm. daha kısadır ve kalak kısmı biraz daha küçüktür. Bu konu içerisinde unutulmaması gereken basit fizik kuralı ise: boru uzadıkça sesin pesleşmesi, kalınlaşması; boru kısalınca çıkan sesin tizleşmesidir. Güzel bir örnek olarak trombon, bu esasa dayanan bir çalgıdır. Tromboncu, kulis (slider) denen kısmı açıp kapatarak, borunun boyunu değiştirir ve farklı sesler elde eder. Borunun en uzun olduğu pozisyonda, en kalın ses elde edilir.

Sib ve Do trompet dışında, Re,La, Mi ve Mib trompetler de vardır.

Trompet Türleri

1815 yılına kadar orkestrada pistonsuz trompetler, bugünün borazanlarına benzeyen trompetler kullanılırdı. Pistonu trompete ilk Blumel adlı bir çalgı yapımcısı uygulamıştır. Bugün orkestrada trompet, bakır çalgılar denen koronun en tiz sesli çalgısıdır.”[4]

Naturel Trompet

İçinde belirli oranlarda bakır ve pirinç olan, belli bir uzunluk ve kalınlıkta işlenmiş bir boruya ağızlık ve kalak kısımlarının eklenmesiyle oluşturulmuş trompetlere, ‘*naturel trompetler’* denmektedir. Tarihi filmlerde kralın karşılaması törenlerini gösteren sahnelerde çalınan trompetler naturel trompetlerdir. Gerçekte bu trompetler temel yapısıyla eski Mısır’daki trompetlerinden pek de farklı değildi. Ancak temel bir sesin doğuşkanlarını çıkaran naturel trompetlerle değişik müzikal sesleri elde etmek olanaksızdı. Bu yüzden trompetçiler, yanlarında farklı uzunluklarda trompetler taşırlar ve farklı sesler üflemek gerektiği zaman trompet değiştirirlerdi. Her trompetin çıkardığı temel ses ve doğuşkanları farklı olduğundan, değiştirilen trompetlerin ard arda çalınmasıyla müzikal bir zenginliğe ulaşma olanağı sağlanmış oluyordu.

[4] Mimaroğlu, İ.(1999) Müzik Tarihi.Varlık Yayınları 6. basım. İstanbul. S: 205

Naturel trompete ait orijinal belgelerin çok az olması nedeniyle trompet tarihçileri Barok döneme ait ikonografik kaynakları da incelemiştir. Çünkü Barok dönem görsel sanatları gerçekçiliğe önem vermiştir. Zamanın sanatçılarının tanımladığı enstrümanın resimleri bazen yararlı bilgiler içermektedir.[5]

Resim 1: Naturel Trompet

[5] Don Smithers, *The Music and History of the Baroque Trumpet Before 1721*, 2. baskı, Southern Illinois University Press, Carbondale Ill 1988, s.34

Resim 2: Naturel Trompet[6]

Kromatik (Pistonlu) Trompet

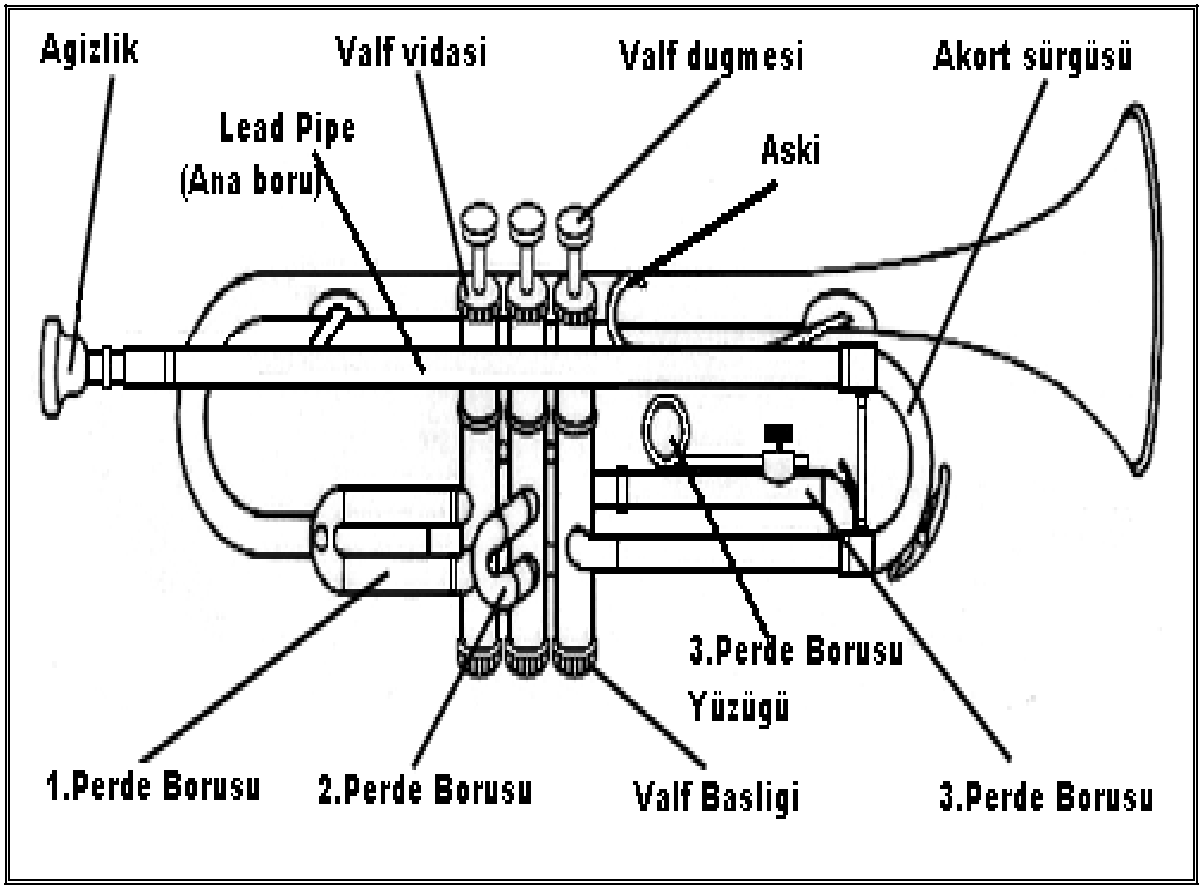
Barok çağda Bach ve Haendel, trompetin tiz ses bölgelerini kullandılar. Trompetçiler 21. doğuşkana kadar çıkabildikleri "*Clarino Tekniği*" denilen bir teknik geliştirdiler. Trompetin günümüzdeki biçimini alabilmesi için 19.yy 'a kadar beklemek gerekti. 1826 yılında Bluhmel ve Stölzel adlı iki Alman tarafından basit trompete, 3 adet piston ve bu pistonlara uyumlu boruların eklenmesiyle, "Pistonlu *yada Kromatik Trompet*" icad edilmiş oldu. Bu trompetle günümüzdeki trompetlerden farksız olarak bütün kromatik sesleri elde etmek mümkün hale geldi.

Çalıcı dudaklarını gevşetme ve büzme tekniği ile her bir pozisyonun doğuşkan

[6](natural+trumpet&rlz=1C1NHXL_trTR733TR734&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi6zp32saLWAhWIORQKHZuKAo0Q_AUICigB&biw=1920&bih=974#imgrc=zGFhZ8EVUhc_BM: (Erişim Tarihi:13.10.2017)

seslerini elde eder. Bu da trompetten istenen tüm kromatik sesleri elde edebilmemizi sağlar. Trompetin ses aralığı, sol anahtarında gösterilen, altta ek çizgilerle yazılan fa# den, üstteki ek çizgiyle yazılan do sesine kadardır. Bu ses aralığı 2.5 oktav demektir. Günümüz modern orkestra eserlerinde üst sınır giderek genişlemektedir. Özellikle caz ve latin trompetçileri yazılan ince donun üzerindeki 1 oktav içerisinde ve hatta onun da üzerindeki oktav içerisinde çalabilmektedirler.[7]

Resim 3: Kromatik Trompet

[7] (https://ipfs.io/ipfs/QmR1gzPYUwxEUWHbeRggZzfYy5Fxsd8Qc7hXUUnJQwxrZq/wiki/Trompet.html)

TROMPETİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Trompetin Kökeni

İlk trompetler cilalı taş devrine aittir. Tahta ve kargılardan elde edilmişlerdir. O zamanlardaki trompetlerin ne şimdiki gibi çan seklinde kalakları ne de ağızlıkları vardı. O dönemde trompetler üflenerek ses üretmek yerine, ses yapıları bozularak bir megafon şeklinde kullanılırdı. Bu trompetler aynı zamanda dini törenler ,cenazeler ve haberleşmede de kullanılmıştır.

Trompetin kullanımı insanlık tarihinin ilk dönemlerine kadar uzanır. M.Ö.1352'de ölmüş olan eski Mısır firavunu Tutankamon'un mezarında gümüşten yapılmış_bir trompet bulunmuştur. M.Ö.1000 yıllarına ait bronz trompetlere de Danimarka'da rastlanmıştır."[8]

Trompetin kökeni, korno ile aynıdır. Elde bulunan kalıntılardan anlaşıldığına göre trompet, bronz çağından oldukça önce kullanılmıştır. Eski çağın bütün halkları tarafından kabul görmüş, daha sonra Doğu ve Müslüman dünya tarafından benimsenmiştir. En eski çağlardan beri trompetin sesleri dini ve kutsal bir karakter olarak kabul edilmiştir.

Bu çalgının geçmişi, çok eski yıllara dayanır. Tanınmış olan iki biçiminden, düz ve pistonlu olanlarından, bugün en çok kullanılanı; Si b sesinde ve pistonlu olanıdır. Çok eski devirlerdeki zafer törenlerinin en başta söz edilen çalgısı, düz trompetlerdir.

[8] Emel Çelebiolu, Tarihsel Açıdan Evrensel Müziğe Giriş_ İstanbul, Üçdal Neriyat,1986, s.289.

Mısırlılar (MÖ 3150-30)

Trompet Mısır'da Yeni Krallık devrinde ortaya çıkmıştır. Trompetin yaratıcı tanrısı *Osiris* olarak kabul edilmiştir. Trompetler Mısırda, askeri müzikte ,savaşlarda, ordu yürüyüşleri ve seferlerde kullanılan işaret vermeye yarayan silindir bir borudan oluşan nefesli bir enstrumandır. 18. Sülale Kralları'ndan Tutankhamun'un 1922 yılında mezarının bulunması ile yapılan araştırmalarda mezardan bir gümüş, bir de bronz olmak üzere iki adet büyük kalaklı trompet bulunmuştur. Bu trompetler uzunluk olarak Asurlular'ın trompetlerine de benzemektedir. Mısır trompetleri genel olarak pirinçten yapılmışlardı. Ancak ahşaptan yapılan trompetler de mevcuttu. Hatta ahşap trompetlerin pirinç trompetlere göre sesleri çok daha şiddetli çıkmaktaydı.[9]

Resim 4: Mısır Firavunu Tutankamon'un mezarından çıkan trompetler

[9] https://cowofgold.wikispaces.com/Trumpet

Romalılar (MÖ 753-MS 476)

Roma müziği daha çok Yunan müziğine dayanıyordu ve Roma hayatının birçok alanında önemli bir rolü vardı. Romalılar'ın kullandıkları birden fazla bakır üflemeli çalgı vardı fakat sadece iki tanesi tanesi trompet olarak kabul edilmiştir. Bu trompetlere Tuba ve Bucina (uzun bir trompet) diyorlardı.

Resim 5: Bucina

Roma ordusunda Tuba ismini verdikleri uzun trompet ve *Cornu* (kornoya benzeyen bir çalgı) bazı emirleri vermek için kullanılırdı. Bucina ismini verdikleri diğer trompet ise kalak kısmı hayvanların boynuzundan yapılmış kanca şeklinde bir görünümü olan ana malzemesinin kamış veya benzer bir malzemeden olduğu bilinmektedir. Roma'da trompetler savaşlarda etkin olmak ve savaşçıları yüreklendirmek amacıyla da kullanılmıştır. Ayrıca korno flüt ve trompet Romalılar'da kutsal çalgılardır.

Resim 6: Roma Tubası , Bucina [10]

Osmanlı'da Çok Sesli Müzik

16. yüzyılda çok sesli müzik ile tanışan Osmanlı İmparatorluğu, 300 yıl gibi bir sürenin sonunda klasik müziği benimsemeye başlayarak, Batılılaşma'ya ve değişen toplumsal yaşamına uyum sağlamıştır.

Kanuni Sultan Süleyman döneminde, Fransa kralı 1. *François'*nın Kanuni'ye politik yardımlarından dolayı jest olarak gönderdiği orkestranın verdiği konser, At Meydanı ve Topkapı Sarayı'nda, şehzadelerin sünnet ve düğün törenlerinde Avrupa'dan getirilen müzisyenlerden sonra verilen konserlerin ilkiydi.

Siyasal ve kültürel alanlarda uygulanan Batılılaşma hareketi sanatta da görülüyordu. Mehter Takımı'nın yerini *Mızıka-i Hümayun* almıştı. İtalya'dan eğitim

[10] https://www.flickr.com/photos/pic_joy/5099888124

vermek üzere getirilen Guiseppe Donizetti ile Batı Klasik Müziği yaygınlaştı. İstanbul'da *Bosco, Naum, Gedikpaşa* tiyatroları açıldı ve burada operalar, baleler sahnelendi.

Batılılaşma Hareketi'ni duyan Avrupalı sanatçılar da bundan etkilenmiş, dünya turnesi programlarına İstanbul'u da eklemişlerdir. Franz Lizst, Leopold Mayer, Eugene Leon Vivier, besteci-arpçı Elias Parish Alvars, Henri Wieuxtemps ve August D'Adelburg gibi önemli isimler üst düzey Osmanlı'lar tarafından dinlendi.

Amerika'da klasik müziğin yayılmasının öncülerinden piyanist Leopold de Meyer ve Macar piyanist Franz Lizst şüphesiz en prestijli olanlarıydı. Macar piyanist İstanbul'da 5 hafta kalmış, bu sürede sayısız konser vermiş ve en önemlisi Mızıka-ı Hümayun'un yöneticisi Donizetti Paşa'nın Sultan Abdülmecit için yazmış olduğu *Mecidiye Marşı* üzerine bir çeşitleme bestelemiştir.

Kurulduğu günden itibaren varlığını kesintisiz sürdüren ve en eski orkestralardan biri olan Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, 1826' da 2. Mahmut'un isteği üzerine İstanbul'da *Mızıka-ı Hümayun* adı ile kurulmuştur. Amaç Batılı bir bando oluşturmaktır. Marşlar, opera uvertürleri ve potpurileri çalan topluluk sonraları, Makamı Hilafet Mızıkası adıyla senfoni orkestrasına dönüşmüştür. 1933'e kadar Riyaseti Cumhur Musiki Heyeti, sonra ise Riyaseti Cumhur Filarmoni Orkestrası olarak adı değiştirilmiş, 1958'de çıkan kanunla da Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası adını almıştır.

Türk Beşleri İle Birlikte Türkiye Cumhuriyeti'nde Uluslararası Çok Sesli Müzik

Türk Beşleri olarak tanınan besteciler Cemal Reşit Rey (1904-1985), Hasan Ferit Alnar (1906-1978), Ulvi Cemal Erkin (1906-1972), Ahmed Adnan Saygun (1907-1991) ve Necil Kâzım Akses (1908-1999), Cumhuriyet döneminde başlatılan "*Batı müziğinin*

yaygınlaştırılması ve kurumsallaşması" çalışmalarına en çok katkıda bulunan müzikçiler olmuşlardır. Başlarda ulusalcılık akımından yola çıkarak halk müziği motiflerini de kullanmışlardır. Ancak sonraları bu özellikleri geri planda kalmış ve her biri özgün [11]müzikal dilini geliştirmiştir. Türk Beşleri, Avrupa konser salonlarında da duyurulan 20. yüzyıl Türkiyesi'nin müziğinin ilk temsilcileri olmakla beraber, konservatuvarlarda yetişen ikinci ve hatta üçüncü Kuşak bestecilerin de öğretmenleri olmuşlardır.

Türkiye Cumhuriyeti, Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde kendine özgü bir çağdaş ulusal devlet olarak kurulurken yeni ilkeler, yeni amaçlar ve yeni yöntemler belirlenmiş, bu hedeflerin doğrultusunda müzik kültürü ve eğitimi yeniden yapılandırılarak Türkiye'de Cumhuriyet döneminde girişilen devrim hareketleri, sanat konularına da yönelmiştir. Özellikle müzik kültürünün gelişmesine yönelik yapılan reformlar çerçevesinde Atatürk "*milli yaratıcılık ve sanatın geliştirilmesi*" üzerinde ısrarla durmuştur. Müzik ve resim başta olmak üzere sanatın çeşitli dallarında öğrenim yapıp yurda dönmeleri için Avrupa'ya, Devlet adına yurtdışı eğitimi almaları için öğrenciler gönderilmiş, çok sesli müzik uygulamasına yönelik bütün okullarda etkili olması kararı alınarak halk katlarında, opera, operet, konser, radyo ve plaklar aracılığıyla yeni beğeninin yaygınlaştırılması; bestecilerin ve usta çalgıcıların yetiştirilmesi ve devletçe korunması benimsenmiştir.

Cumhuriyet döneminde, Türk müzik kültürünün ve müzik eğitiminin gelişmesi için; güzel sanatlar alanında yetenekli gençlerin Avrupa ülkelerine gönderilip, yetiştirilmesine olanaklar sağlanmıştır. Özellikle müzik alanında sanatçı 35 ve müzik öğretmeni olarak yetiştirilmek üzere gönderilen, öğrenimlerini devlet adına yurtdışında yapan eğitimci ve araştırmacılar, Türkiye'de müzik yaşamının Atatürk'ün öngördüğü hedefler doğrultusunda, yeniden biçimlendirerek canlanmasında, yönlendirilip gelişmesinde çekirdek kadroyu oluşturarak çok önemli görevler üstlenmişlerdir.

---

[11] (http://www.turkishmusicportal.org/page.php?id=36&lang2=tr)

Yurtdışı eğitimlerini tamamlayarak yurda dönen sanatçılar, müzik eğitimi alanında başta Paris ve Viyana'da elde ettikleri bilgi ve birikimi olağanüstü bir gayretle göreve başladıkları müzikle ilgili kurumların hizmetine sunmuşlardır. Musiki Muallim Mektebi'nin kurulduğu yıllardan başlayarak daha sonra kurumlaşan Gazi Terbiye Enstitüsü Müzik Bölümü, Ankara Devlet Konservatuvarı ve Ankara Radyosu'nda görev alarak çeşitli müzik dergilerinde (Orkestra Dergisi, Opus Dergisi) yazmış oldukları makaleleri yayınlamışlardır. Müzik öğretmeni yetiştirmede Gazi Terbiye Enstitüsünde Cezmi Rıfkı Erinç, Fuat Koray ve Halil Bedi Yönetken gibi müzik öğretmenlerini yetiştirmişlerdir. Özellikle Halil Bedii Yönetken, 1937- 1957 tarihleri arasında Ankara Devlet Konservatuvarında folklor araştırmacısı olarak derleme gezilerine katılmıştır.

İlk çok sesli eserler, daha çok halk ezgilerinin batıda kullanılan belli başlı besteleme teknikleriyle çok seslendirilmesi biçiminde ortaya çıkmaya başlayarak halk ezgileri ve makamsal müziğin geleneksel ögelerinin kullanıldığı özgün eserler bestelenmiş, 1934 yılında ilk olarak memleket çapında önemli olan sanat gösterileri yapılmaya başlanmıştır. Çok sesli müzikte öncü olarak yetiştirilen bestecilerden Ahmed Adnan Saygun ve Necil Kâzım Akses'in bestelemiş oldukları ilk üç ulusal opera da Halkevi salonunda oynanmıştır. Musiki Muallim Mektebi'nde kurulmuş bulunan devlet konservatuvarı sınıflarında, müzik sanatının bütün dallarında olduğu gibi opera ve tiyatro alanlarında da çalışmalara başlanarak bu bölümlerin yapılandırılması için batıdan birçok yabancı uzman (Carl Ebert, Dr. Ernst Preatorius, Georg Markowitz, Schösinger, Friedl Böhm) ülkemize davet edilmiştir. Müzik sanatının çeşitli kollarıyla ilgili olarak yayımlanan eserlerle, ön planda temel eğitim eserlerini içeren bir kitaplık oluşturulma çalışmaları başlanmıştır. Türk Beşleri'nin her üyesi başlangıçta Atatürk'ün müzik devriminin öncüleri olarak "*ulusalcı*" bir kavrayıştan yola çıkarak yerel müziğin renklerinden yararlanmışlardır. İlk kuşak besteciler olan Türk Beşleri'nin her üyesi halk

ezgilerinin derlenmesi, notaya aktarılması, incelenip değerlendirilmesi Türk müzik tarihine önemli bir kaynak oluşturacak eserlerin kazanılmasında yardımcı olmuşlardır. [12]

Türkiye'de Atatürk devrimlerinden önce anılmaya değer çok sesli eserler yaratılmasına karşın, Cumhuriyet Türkiyesi'nde müzik adına yapılan köklü reformlarla, yurt dışında profesyonel eğitim almış olan müzisyenler, modern Türk müziğine çok değerli ürünler vermişlerdir. Kullanmış oldukları uluslararası dille Batı müziği formunda Türk motiflerini yansıtarak gelecek kuşak müzisyenlere de öncülük etmişlerdir. [13]

Çağdaş akımlardan yararlanarak klasik müziğin hemen hemen bütün formlarında eserler yazmışlar, bestecilik sanatında da uluslararası düzeyi yakalayarak ilk kuşak olarak tarihe geçmişlerdir. [14]

Türkiye'de Cumhuriyet Dönemi Ve Sonrasında Türk Müziği

Atatürk, yeni Cumhuriyeti, gerek siyasal rejim gerekse kültürel değerler açısından "*batılı*" bir ülke olarak düşünüyordu. Ayrıca kozmopolit ve dine dayalı bir imparatorluk yerine, laik ve ulusal bir cumhuriyet kurmak istemesi, O'nu, "tek kültür vardır, o da insanlığın ortak malı olan ve en ileriyi temsil eden uygarlıktır" anlayışına götürmüştü. Ve bu uygarlığın temsilcisi olarak Batı Avrupa'yı görmüştü. Bu nedenle de Atatürk "*batılı*" bir toplum kurmak istemişti. Aslında amacı "*batılı*", "*kuzeyli*", "*güneyli*" olmak, ya da "*doğulu*" kalmak değil, çağdaş uygarlık düzeyine çıkmaktı.

14 Ekim 1925 günü, İzmir Kız Öğretmen Okulu'nda bir öğrencinin, "*Hayatta*

---

[12] TUNÇDEMİR İ. (5-7Eylül2007) Cumhuriyet Dönemi Müzik Kültürünün Oluşmasında Rol Oynayan Sanatçılarımız ve Türk Müziğine Katkıları

[13] SELANİK C. (1996), Müzik Sanatının Tarihsel Serüveni, Ankara, Doruk Yayıncılık

[14] SAY A. (2001), *Müziğin Kitabı*, Ankara, Müzik Ansiklopedisi Yayınları

musiki lazım mıdır?" sorusuna Atatürk'ün, "*Hayatta musiki lazım değildir, çünkü hayat musikidir. Musiki ile alakası olmayan mahlukat insan değildir. Eğer mevzubahis olan hayat insan hayatı ise musiki behemehal vardır. Musikisiz hayat zaten olamaz. Musiki hayatın neşesi, ruhu, süruru ve her şeyidir. Yalnız musikinin nev'i, şayan-ı mütalaadır*." [15]

İlk önce 1916 yılında İstanbul'da Maarif Nezaretince kurulan ve pek fazla başarılı işler gerçekleştiremeyen Darü'l Elhan, 1923 yılında Maarif Vekaleti'nden ayrılarak aynı isimle İstanbul Valiliği'ne bağlanmıştır. Bir "*Garp Musikisi*" şubesi açılıp öğretime çekidüzen verilerek, "*yarı-konservatuar*" konumuna getirilmiştir.[16]

29 Ekim 1923'te kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin , 1924 yılı ve 1938 yılları arasında müzik alanında gerçekleştirdiği yenilikler şunlardır:

- İstanbul'daki "Makâm-ı Hilâfet Mızıkası" adlı saray orkestrası, başkente getirilmiş ve "Riyaset-i Cumhur Musiki Heyeti" adını almıştır.

- Okullardaki "Gına" dersleri yerine, çağdaş bir anlayışla uygulanacak "*müzik dersleri"nde görev yapacak öğretmenleri yetiştirmek üzere, "Musiki Muallim Mektebi*" açılmıştır. (Gına Arapça'da şarkı. türkü, ezgi, nağme anlamındadır.)

- Yine 1924'te tekke ve tarikatlar kaldırılarak tarikat ve tekke müziğinin varlık nedenine son verilmiştir.

- 1925 yılında, besteci, virtüöz ve müzik eğitimcisi yetiştirmek üzere, yurt dışına öğrenim için gönderilecek yetenekli gençler için bir sınav açılmıştır. Avrupa'ya eğitim almak üzere gönderilen kişiler ise 1924 yılından başlayarak sırasıyla; Ekrem Zeki Ün ve Ulvi Cemal Erkin Paris'e, 1926 yılında Necil Kazım Akses

[15] (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c.II, Ankara 1961 s.231-232)

[16] (M. Şakir ÜLKÜTAŞIR, Cumhuriyet'le Birlikte Türkiye'de Folklor ve Etnografya Çalışmaları, Ankara, 1973, s.30)

Viyana'ya, 1927'de Hasan Ferit Alnar yine Viyana'ya, Cevat Memduh Altar Leipzig'e, 1928'de Ahmet Adnan Saygun Paris'e, Halil Bedii Yönetken ise Prag'a gönderilmiştir. Ayrıca Nurullah Taşkıran ve Bayan Afife Avrupa'ya şan öğrenimi yapmaya gittiler.

- İstanbul'da 1915 yılında "Darülelhan" adıyla açılmış olan müzik okulu, 1925'te çoksesli müzik eğitimi veren "İstanbul Belediye Konservatuvarı"na dönüştürülmüştür. Bu konservatuvarda, geleneksel halk ezgilerinin derlenmesi ve notaya alınarak yayınlanması gibi büyük bir proje başlatılmış, Konservatuvar Müdürü Yusuf Ziya Bey başkanlığındaki derleme kurulu, Anadolu'nun çeşitli yörelerinde alan araştırmasına başlamıştır.[17]
- 1926'da geleneksel sanat müziğimizin eserlerini notaya alıp yayımlamak üzere İstanbul'da Konservatuvar bünyesinde "Tesbit ve Tasnif Heyeti" kurulu oluşturulmuştur.
- Yine 1926'da, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin ürünlerini tanıtmak üzere yola çıkan ve bütün Avrupa limanlarına uğrayan "Karadeniz" adlı gemiye, Atatürk'ün talimatıyla Riyaseti Cumhur Musiki Heyeti adlı senfoni orkestramız da alınmış, bu orkestra, söz konusu liman kentlerinde konserler vererek genç cumhuriyetimizi bu yönüyle de tanıtmıştır.
- Avrupa'ya ilk gönderilen müzikçilerimiz 1927'de yurda dönmeye başlamış ve Musiki Muallim Mektebi'ne eğitimci olarak atanmışlardır.
- 1927'den başlayarak çoksesli şarkılardan ve marşlardan oluşan bir müzik dağarcığı yaratılmıştır.
- 1927'de ve onu izleyen yıllarda, çoksesli müzik besteleme teknikleriyle yaratılan ilk eserler bestelenmiştir.
- 1927'de "*İstanbul Şehir Bandosu*" kurulmuştur.

- 1930’dan başlayarak Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrası, düzenli konserler vermeye başlamış ve radyo konserleri de geniş kitlelere ulaşmıştır.
- Halkevleri 1932’de yeni kültürel hareketin yaygınlaşarak benimsenmesi amacıyla kurulmuştur.
- Yine 1932’de, Riyaset-i Cumhur Musiki Heyeti, Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlanmış ve “*Riyaseticumhur Filarmoni Orkestrası*” adını almıştır.
- -Adnan Saygun tarafından 1934’te bestelenen ilk ulusal opera eserimiz olan “Özsoy” sahnelenmiştir.
- Yine 1934'te 20. yüzyılın ünlü Alman bestecisi Paul Hindemith, Türkiye’de müzik yaşamının düzenlenmesinde görevlendirilmiştir. Hindemith’in danışmanlığında, önerdiği Alman sanatçılar Ankara’ya gelip görev almaya başlamıştır.
- Atatürk, 1934 yılında Büyük Millet Meclisi’ni açış konuşmasında müzik sanatına da değinerek “Türk ulusal müziğini, genel son müzik kurallarına göre işlemek gerekir” diyerek bestecilerimizin çok sesli müzikte yeni akım, stil ve tekniklerin kullanmasını desteklemiştir.
- 1935 yılında, Ekrem Zeki Ün geleneksel müziğimizin perde sistemine göre bestelenen ilk eser olan yaylılar kuartetini bestelemiştir.
- Yine 1935’te, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü kurulmuştur.
- 1936 yılında, Ankara Devlet Konservatuvarı kurulmuş, uluslararası seviyede profesyonel yorumcu ve besteci yetiştirilmesi hedeflenmiştir.
- Aynı yıl, Musiki Muallim Mektebi yenilenmiş, ertesi yıl, 1937’de Gazi Terbiye Enstitüsü'nün bir bölümü haline getirilmiştir.
- 1936’da ünlü Macar besteci ve müzikolog Bela Bartok, halk müziği ile ilgili

[17] (Ahmet SAY gerçekedebiyat.com)

konferanslar vermek üzere Türkiye'ye davet edilmiştir. Bartok, görüşlerinin nasıl uygulandığını göstermek için, Türk ilgililerle birlikte Toroslar'da derlemeler yapmıştır.

- 1937'de Ankara Devlet Konservatuvarı'nın arşiv şefliğine Muzaffer Sarısözen getirilmiştir ve bilimsel yöntemlerle halk ezgilerini derleme çalışmaları başlatılmıştır. Sarısözen, Ankara Devlet Konservatuvarı'nda "Türk Halk Ezgileri Arşivi"ni kurmuştur.
- 1938'de Gazi Terbiye Enstitüsü'nün müzik bölümü yöneticiliğine, ünlü Alman piyanist, orkestra şefi ve müzik eğitimcisi Eduard Zuckmayer getirilmiştir.
- Yine 1938'de Ankara'da Askeri Mızıka Okulu açılmıştır.
- 1938 yılından başlayarak ülkenin her köşesinden dinlenebilen Ankara Radyosu'nda kurulan çoksesli müzik, halk müziği ve geleneksel sanat müziği toplulukları sistemli yayınlarına başlamıştır.

Ziya Gökalp'in 1923'te yayınlanan Türkçülüğün Esasları adlı kitabında, "Türk ulusal müziği"ne ilişkin temel görüşü, kendi anlatımıyla şöyledir: "*Ulusal müziğimiz, ülkedeki halk müziği ile batı müziğinin kaynaşmasından doğacaktır. Halk müziğimizin bize verdiği ezgileri toplar ve batı müziği yöntemiyle armonize edersek hem ulusal hem de asrî ve garbî bir müziğe sahip oluruz.*" görüşü o yıllarda her yönden gelişmekte olan bir cumhuriyetin müzik alanında da kendi benliğini örnek alarak gelişmesinin önemini daha da iyi anlatmaktadır.

1.1 Problem

Bu araştırmanın problemi; Ahmed Adnan Saygun ve Ferit Tüzün, senfonik eserlerinde trompetin hangi teknik özelliklerinden yararlanmışlardır?

1.1.1 Alt Problemler

1. Birinci Alt Problem;, Ahmed Adnan Saygun ve Ferit Tüzün senfonik eserlerinde trompetin hangi teknik özelliklerinden yararlanmışlardır?
2. İkinci Alt Problem; Türk Bestecilerin trompet sololarını icra ederken karşılaşılan teknik sorunlar nasıl aşılır?

1.2 Amaç

Bu araştırma Trompet eğitimi almış ya da almakta olan sanatçı ve sanatçı adaylarının ileriki zamanlarda karşılaşmaları olası, Ahmed Adnan Saygun ve Ferit Tüzün'ün seçilmiş senfonik eserlerindeki trompet sololarının incelenmesi amaçlanmaktadır.

1.3 Önem

Konservatuarlarda eğitim görmüş ya da mezun olmuş trompet icracılarının, senfoni orkestrası konserlerinde takviye icracı olarak veya orkestra kadro sınavlarına girmesi olasıdır. Bu durumlar için icracıların orkestra sololarını bilmeleri ve hazır olmaları gerekmektedir. Ahmed Adnan Saygun ve Ferit Tüzün'ün seçilmiş senfonik eserlerindeki önemli trompet soloları ile ilgili derlenmiş herhangi bir kaynak yoktur.

Bu araştırma Türk Bestecileri Ahmed Adnan Saygun ve Ferit Tüzün'ün seçilmiş Senfonik Eserlerinde yer alan trompet sololarının incelenmesi ve analiz edilmesi açışından önem arz etmektedir.

1.4 Sınırlılıklar

Bu araştırma Ferit Tüzün Esintiler, Türk Kapriçyosu ve Çayda Çıra Bale Süiti, Ahmed Adnan Saygun'un 3. ve 4. Senfonilerindeki trompet sololarının incelenmesi ile sınırlıdır.

1.5 Tanımlar

Allegro (İt.): Süratli ve canlı bir tempo, eserin bu hızdaki bölümünün adı.

Allegretto (İt.): Çabucak, ancak allegro kadar değil, eserin bu hızdaki bölümünün adı.

Arpej: Kırılarak seslendirilen akor. İtalyaca "*arpa*" sözcüğünden gelir: Bir akorun seslerini arp çalar gibi birbiri ardı sıra hızla seslendirme.[18]

Accelerando (İtal.): Hızlanarak.

Adagio (İtal.): Yavaş tempo.

Adagıetto (İtal.): (1) "adagio" tempoda kısa parça. (2) "adagio"dan az daha hızlı tempo

Allegretto (İtal.): "Allegro"dan daha yavaş tempo.

Allegro (İtal.): Önceleri yalnız "mutlu" ve "sevinçli" anlamlarına gelirdi. Günümüzde hızlı tempoyu anlatmak için kullanılır.

Andante (İtal.): "Yörük" anlamına gelir. Orta yavaşlıkta tempo.

[18] Ahmet Say, *Müzik Sözlüğü,* Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara 2002 s 41

Andantino (İtal.) "andante"den daha hızlı.

Animato (İtal.): Canlı.

Assai (İtal.): Çok. (allegro assai): Çok hızlı. Largo assai: (Çok yavaş gibi).

A Tempo (İtal.): İcrada tempo değişmesinden sonra, yeniden önceki tempoya dönüş.

Bando (İtal.): Nefes ve vurmalı çalgılardan kurulan, çoğunlukla törenlerde kullanılan çalgı topluluğu. Bandolar, genel olarak askeri marş çalarlar. Bugün ya bu türlü topluluklar için doğrudan doğruya yazılmış, yada düzenlenmiş, senfonik müzik çalan bandolar vardır.

Barok (Fran.,İng."Baroque"): Müzik alanında Barok çağı 1550 yıllarında başlamış, 1600'den sonra yayılmış, çağın öbür sanatlarındaki renk ve süsleme gösterişi, İtalyan madrigalinin kromatik armonisinde, Venedikli bestecilerin birden çok koro için yazdıkları yapıtlarda belirmiştir. Barok eğilimlerine uygun müzik yazmış besteciler arasında Gabrieli'ler, Schütz, Buxtehude, bir sınıra kadar Bach, Haendel, Rameau ve Lully gösterilebilir.

Büğlü: Pistonlu, ağızlıklı, aktarımlı bir bakır üflemeli çalgı. Almanca *flügelhorn,* Fransızca *bugle*, İtalyanca *flis corno*, İngilizce *flugelhorn.*[19]

Coda (İtal.): "*kuyruk*" anlamındadır. Bir bestenin sonuna konan bitiş bölümü.

Decrescendo (İtal.): Gitgide hafifleyerek ve ses yoğunluğunu düşürerek.

Dominant 7'li Akor: Kök ses üzerine büyük üçlü, tam beşli ve küçük yedili seslerinin eklenmesiyle oluşan akor.

[19] Say, *a.g.e.,* s.87

Ensemble (Fran.) Beraberlik, topluluk.

Entonasyon: Ses yüksekliğinin doğru olması; Bir eserin seslendirilmesinde perdeleri şaşmaz bir kesinlikle verebilmek; sesleri doğru çıkarmak.[20]

Flutter-Tonguing: Dilin çok hızlı bir şekilde yuvarlamak suretiyle hareket ettirilerek "Rrrrr" sesinin üretildiği üflemeli çalgı dil tekniği.[21]

Forte (İtal.): Güçlü.

Grave (İtal.): Çok yavaş tempo.

İcra: Müzik eserlerini okuma, çalma, seslendirme.[22]

Konçerto: Genellikle tek, bazen de birden çok çalgı için, orkestra eşliğiyle yazılmış beste. Concerto grosso: Küçük bir çalgı grubunun (concertino), orkestranın geri kalan çalgılarıyla (ripieno) karşıt durumda olduğu yapıt.

Kornet: Alm. Kornett; Fr. Cornet a piston, Piston; İng. Cornet; İt. Cornetta; Üç pistonlu, kalağı geniş, tiz sesli, ağızlığı ve ses karakteri yönünden trompete benzeyen metal üflemeli çalgı.

Kromatik: On iki perdeli dizide, yarım perdeleri sırasıyla çıkarak ya da inerek ilerleyiş.[23]

---

[20] Say, *a.g.e.,* s.180.

[21] Jonathan Harnum, *Sound The Trumpet: How To Blow Your Own Horn,* Solut Presss.262.

[22] Say, *a.g.e.,* s.645

[23] Say, *a.g.e.,* s.313

Lento (İtal.): Yavaş

Mezzo-forte (İtal.): Orta kuvvette

Nüans: Bir notanın sese dönüşümü sırasında ortaya koyulacak olan renk, ifade ve ses yüksekliğindeki farkları belirtmeye yarayan terim ve işaretlerin geneline verilen isim.

Orkestrasyon: Bir çalgı topluluğu için yazılmış parçanın notalarını, çalgıların tını farklarını göz önünde tutarak bu topluluğu oluşturan çalgılar arasında paylaştırma sanatı.

Piano, Pianissimo (İtal.): Hafif, yumuşak çok hafif, çok yumuşak.
Piu (İtal.): Çok.
Presto: Canlı, çok çabuk.

Prestissimo (İtal.): Çok çabuk.

Rubato: *Tempo rubato* tanımıyla çok kullanılan, tempo ve ritimde özgür, esnek davranarak melodinin seslerini, akorlarını kendi istediği anlatımda, notanın değerinden çalarak, geciktirerek seslendirmek.

Scherzo (İt.): Şakacı, alaycı bir eser, sonat veya senfoninin bir kısmı.

Senkop: Ritmik harekette vurguların yerleşme düzeninde çeşitlilik yaratmak üzere,olağan vurgu düzeninin değiştirilmesi yöntemi. Örneğin, güçlü bir vuruş yerine zayıf vuruşun vurgulanması gibi.[24]
Surdin: Fr. Sourdine; Al. Daempfer; İng. Mute; İt., İsp., Sordino; Çalgıların ses gürlüğünü azaltmak üzere kullanılan ek parçanın adı.[25]
Süit: 16. yy.da bir yandan halk arasında, öte yandan saraylarda gelişmeye ve yaygınlaşmaya başlayan dans parçaları demeti. Sanat müziği sınırları içinde yer edinmiş,

[24] Say, *a.g.e.,* s.20.

[25] Say, *a.g.e.,* s.495

17. ve 18. yy.lar boyunca başlıca çalgı müziği ortamı ve sonat biçiminin öncüsü olmuştur. Allemande, Courante, Gavotte, Rigaudon, Loure, Passepied, Chaconne süitlerde rastlanan başlıca danslardır.

Staccato: Notalarda belirtilen sesleri birbirine bağlamadan teker teker ayrı ayrı yorumlama.

Tema: Bir besteyi oluşturan temel motif.

Tempo: Müzikte sesin süresi üzerine kurulmuş, ses hareketlerinin süre ve hızlarını ölçmeye yarayan sistemlerin temeli.

Tiz: Bir sesin olması gereken frekanstan daha yukarıda olması

Tril: Bir notanın bir üstteki notayla çok hızlı olarak sıralanması.

Tonal: Bir merkez ses (tonik) çevresinde kurulu melodik ve armonik uygunlukta yazılan, belirli tonaliteye bağlı sistemdeki müzik.

Transpozisyon: Bir müziği tümüyle koruyarak, özgün yazıldığı tondan başka bir tonaliteye aktarmak; Aktarım.

Unison (İng.): Teksesli, bir seste, aynı seste.

Ventil: Piston.

Vibrato: Titreme, insan sesinde olsun, türlü çalgılarda olsun, bir notanın yüksekliğini aşağı ve yukarı doğru sık yada geniş aralıklı sallandırılmayla elde edilir.

Vivace: Canlı.

BÖLÜM II

YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada dökümanların toplanması, nitel araştırma modeline göre yürütülmüştür, verilerin analizi ve gözlem tekniklerinden faydalanılmıştır.

2.2 Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Ahmed Adnan Saygun ve Ferit Tüzün'ün seçilmiş senfonik eserlerindeki trompet sololarının incelenmesi, örneklemini ise bu senfonik eserlerdeki trompet sololarının incelenmesi oluşturmaktadır.

2.3 Verilerin Toplanması

Bu araştırmada, verilerin toplanmasından önce gerekli araştırmalar ve taramalar yapılmış , konu ile ilgili benzer çalışmalar yapıldığı gözlemlenmiştir. Konuyla ilgili olarak yapılan bu çalışmalarda çeşitli kaynaklardan yararlanılmış ve bağlantılı kısımlara araştırmada yer verilmiştir.

Toplanan veriler ve bu çalışmanın sonucunda , Ahmed Adnan Saygun ve Ferit Tüzün'ün seçilmiş senfonik eserleri daha iyi gözlemlenmiş, bu eserlerin trompet soloları, teknik ve çalgı icrası bakımından incelenmiştir.

2.4 Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Bu araştırmanın tamamında elde edilen bilgiler toplanarak, seçilen , Ahmed Adnan Saygun ve Ferit Tüzün'ün seçilmiş senfonik eserleri gözlenmiş, bu eserlerdeki trompet soloları, teknik ve icracılık yönünden incelenerek önemi vurgulanmıştır.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUMLAR

3.1 Birinci Alt Problem

SENFONİ ORKESTRASI

Enstrümantal müzik tarihi, kendi gelenekleri ile antik dünyaya kadar giden bir tarihe sahiptir. Asırlar boyunca insanlar çalgılar oluşturarak bunları çeşitli kombinasyonlarla kullanmışlardır. Antik çağlardan beri insanlar çalgılarda sesin gücünü arttırmak ve ses tınılarını birleştirmeye çalışırlar.[26]

Orkestra sözcüğü 17. yüzyılın başlarında İtalya'da opera şarkıcılarına eşlik eden müzisyenler için de kullanılmıştır. Çalgıların ilk ortaya çıktığı dönemlerden itibareninsanlar, onları çeşitli gruplar halinde bir araya getirmiştir. Bu çalgı topluluklarının modern orkestraya dönüşümü 21. yüzyılın başlarından, yaklaşık olarak 400 yıl öncesine dayanmaktadır. (Say 2002).

Orkestra kelimesi Yunanca "*orhestra*" (ορχήστρα) sözcüğünden gelip "dans

[26] (Blyum, 1947, s.3)

etmek" anlamı taşır.[27]

Senfonik eserleri çalacak biçimde düzenlenmiş; yaylı, üflemeli ve vurmalı çalgıları çalan müzisyenlerden oluşan büyük orkestraya senfoni orkestrası denir. Senfoni orkestraları konser performanslarının ilk kısmında genellikle bir soliste eşlik ederken, bazı senfonik eserlerde koro ile birlikte de çalmaktadır. Senfoni orkestrasında yer alan çalgılar yapıları, ses renkleri ve sesin elde ediliş yöntemine göre dört ana gruba ayrılır.

Tahta üflemeli çalgılar

1) Pikolo Flüt

2) Flüt

3) Obua

4) Korangle

5) Klarnet

6) Basklarnet

7) Fagot

8) Kontrfagot

Bakır üflemeli çalgılar

9) Korno

10) Trompet

11) Trombon

[27] (Koshmina, 2003,34).

12) Tuba

Vurmalı çalgılar

13) Gong

14) Ziller

15) Ksilofon

16) Glockenspiel

17) Kampana

18) Trampet

19) Grandkasa

20) Timpani

Yaylı çalgılar

21) Arp

22) 1.kemanlar

23) 2.kemanlar

24) Viyolalar

25) Çellolar

26) Kontrbaslar

İlk orkestralar opera sanatında kullanılmıştır. İtalyan besteci Claudio Monteverdi, 1607 yılında sahnelenen "Orfeo" operasında, içinde 36 çalgının yer aldığı bir orkestra kullanmıştır.

Bu çalgıların dağılımı; 20 yaylı çalgı, 2 çembalo, 2 lavta, 4 trombon, 2 org, 1 arp,

1 regal, 2 kornet, 1 flageolet, 1 boru şeklinde olmuştur. Fransa kralı 14. Louis'in isteği ile kurulan "*Les vingquatre violons du roy*" adındaki yaylı çalgılardan oluşan ve bazı dinletilerde üflemeli çalgıların da eklendiği saray orkestrası, 17. Yüzyıl orkestralarının en başarılısı olarak kabul edilmiştir.[28]

3.1.1 İkinci Alt Problem

SUSTURUCU TANIMI VE ÖNEMİ

Pirinç enstrumanlarda çoğu enstrumanın kalağının içine sıkışan veya dış kısmına asılmış çeşitli susturucular vardır . Bu susturucular genel olarak aliminyum pirinç veya bakırdan yağılmaktadır. Ancak daha farklı olarak plastik versiyonları da mevcuttur. Her malzeme farklı bir tını üretir. Susturucuların yapımında kamış, deri ve aliminyum gibi malzemeler kullanılmaktadır. Susturucu genellikle enstruman tınısını keskinleştirebilir. Yüksek kaliteli sürdinler karakteristik sesi ve tonu korurken ,entonasyon sorunlarında müzisyen genellikle akord slaydı (akord ayar kısmı) veya kendi pozisyonundan ayarlaması gerekebilir.[29]

Susturucu üretilen tınıyı değiştirmeye yarayan bir cihazdır.Tınıyı veya tonu etkileyerek sesi azaltmaya yarar. [30]

---

[28] (Say, 2002).

[29] https://en.wikipedia.org/wiki/Mute_(music)#/media/File:TrumpetMutes.jpg) Erişim tarihi: 17.07.2018

[30] Sürdin (con sordino) İtalyanca bir terimdir ve sessizlik, ses kesici anlamına gelir.

Resim 7: Sürdinler (Susturucular)

Bakır enstrumanlarda kalağın içine sıkıştırarak kullanılan sürdin çeşitleri vardır.Yaygın olarak kullanılan düz (straight) sürdin enstrumanın kalağının içine takılır, içi boş ve huni şeklindedir. Diğer kullanılanlar fincan (cup) sürdin, solotone susturucu sesin vızıltı şeklinde çıkmasını sağlar, Wah wah susturucu caz müziğinde sık kullanılan bir çeşit sürdindir.

Straight Mute (Düz Susturucu)

En yaygın olarak kullanılan sürdin tipidir. Enstrumanın kalak (çan) kısmına girer, içi boş ve huni şeklindedir. Daha çok metalik bir ton çıkartır. Enstruman yüksek sesle çalındığında ortaya çok sivri ve sert bir tını çıkmasına neden olabilir.Sürdinin

ucundaki mantarlar sayesinde kalağa tutunabilir. Tuba dahil tüm bakır çalgılar için straight(düz) susturucu mevcuttur. [31]

Resim 8: Straight Mute (Düz Susturucu)

Cup Mute (Fincan Susturucu)

En sık kullanılan bir diğer sürdin ise fincan susturucudur. Kupa şeklini anımsatan ancak huninin ucuna bağlı bir cup(fincan) kısmına sahiptir**.** Bu susturucu sesin cup ve kalak arasından enstrumana sıkışarak geri dönmesi engelleyerek daha koyu bir ton elde edimesini sağlar .

Geleneksel olarak cup susturucular fiber malzemelerden yapılır ve çok farklı bir sese sahiptir.Bazı metal cup sürdinler tonu daha fazla renklendirmek için bakır

[31] (https://en.wikipedia.org/wiki/Mute_(music)#/media/File:SM6525_Copper_Bottom_Straight.jpg)

Erişim Tarihi:17.07.2018

enstrumanın kalağına ve dışına doğru hareket ettirilebilen, ayarlanabilir bir cup (fincan) bölümüne sahiptir.[32]

Resim 9: Cup Mute (Fincan Susturucu)

Solo Tone (Yüksek Frekansları Vurgulayan Temiz Tonlu Susturucu)

Clear tone (temiz ton) ve mega susturucu olarakta bilinmektedir. Uzun bir straight (düz) susturucu gibi gibi biçimlendirilir. Bugün için nadiren yazılmış, ancak 1930 – 1950 arasında bestelenmiş caz parçalarında yaygın olarak kullanılmaktaydı. Solo tone susturucunun en dikkat çekici kullanımı 10 Ocak 1937'de kaydedilen Song of İndia filminde Tommy Dorsey'in trombon sololarıdır.

[32] (https://en.wikipedia.org/wiki/Mute_(music)#/media/File:Soulo_Adjustable_Cup_Mute.jpg)

Erişim Tarihi:17.07.2018

Buzz – Wah (Vızıltılı ve Parlak Ses Üreten Susturucu)

Buzz – Wah susturucu bir cup (fincan) sürdin gibi biçimlendirilmiştir. Bu susturucu çok sıra dışı bir ses oluşturur. Çalındığında vızıltı şeklinde bir tını ortaya çıkar ve nadir olarak kullanılır. Kısa sürede herkes tarafından tanınan bu sürdinler genellikle caz müziğinde kullanılmaktadır.İlk kullanılan versiyonlar 1920'lerin ortalarında *Guy B. Humes* tarafından patentlenmiş *''Humes Jazzer''*idi.[33]

Resim 10: Buzz – Wah – Harmon

Wah – Wah Harmon (Koyu ve Vızıltılı Ses Üreten Susturucu)

Wah – Wah susturucu aynı zamanda (Harmon) adıyla da bilinir.İki kısımdan oluşan boş bir silindirdir. Daha yaygın olan düz veya bardak sürdinlerden farklı olarak Harmon susturucu kalaktan çıkan havayı ve sesi tamamen tıkayan ve tüm sesi titreşimsiz kılan sağlam bir mantar halkaya sahiptir.Susturucunun uçunda kompozit(karma) veya

---

[33] https://en.wikipedia.org/wiki/Mute_(music)#/media/File:Trumpet_WahWahMute.jpg

Erişim Tarihi:18.08.2018

aliminyumdan oluşan çalıcının tercihine göre içeri veya dışarıya çekilebilen tınıyı zenginleştiren bir tüp sap olarak adlandırılır. Harmon susturucu sadece trompetler ve trombonlarda kullanılır.

Örnek vermek gerekirse *Miles Davis*[34] genellikle sapsız bir Harmon susturucu kullanırdı . Bu sürdin karakteristik bir ses oluşturudu ve All Blues gibi parçalarda caz topluluğunu büyük ölçüde etkiledi.[35]

Resim 11: Miles Davis , Harmon Sürdin

36

[34] Caz trompet sanatçısı ve besteci

[35]https://www.google.com.tr/search?q=ferit+t%C3%BCz%C3%BCn&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjPnJ6qqtbdAhVJLcAKHbP9BPIQ_AUICigB&biw=1351&bih=608#imgrc=8o8c1-5uv3C-RM:

[36]https://www.google.com.tr/search?q=miles+davis+mute&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjPhJqS_NjdAhWF-ioKHf06BUcQ_AUICigB&biw=1351&bih=608#imgrc=hboI5oDXc5h_EM:

3.2 TÜRK BESTECİLERİN REPERTUARDAN SEÇİLMİŞ SENFONİK ESERLERİNDE YER ALAN TROMPET SOLOLARININ İNCELENMESİ

3.2.1 Ferit Tüzün'ün Hayatı ve Eserleri

Resim 12: Ferit Tüzün

[37]

Ferit Tüzün, 24 Nisan 1929 yılında İstanbul'da doğmuştur.

Öğretmen Mustafa Rahmi Bey'in oğlu olan bestecimiz, küçük yaşta müziğe ilgi göstermiş, yeteneğini belli etmiştir. İlkokulunu İstanbul Kınalıada'da tamamlamıştır. Daha sonra babasının ölümü dolayısıyla ortaokulu okumak için Ankara'daki ablasının yanına giden küçük yetenek, Ulvi Cemal Erkin'in dikkatini çekmiş ablasının aracılığıyla ve yeteneği ile Ankara Atatürk Lisesinde öğrenimini tamamlamıştır. Ulvi Cemal Erkin'den aldığı derslerle Devlet Konservatuvarı giriş sınavlarını kazanmıştır.

[37]https://www.google.com.tr/search?q=ferit+t%C3%BCz%C3%BCn&rlz=1C1NHXL_trTR733TR734&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiSqY2m0dndAhUBMuwKHawpBqkQ_AUICigB#imgrc=8o8c1-5uv3C-RM:

1941 yılında girdiği Ankara Devlet Konservatuvarı'nın yüksek piyano bölümüne Erkin'in piyano öğrencisi olarak girmiştir. Konservatuarda yaptığı beste denemeleriyle de dikkat toplayan ve öğreniminin üçüncü yılında girdiği bir sınavdan yüksek not alan Tüzün iki sınıf atlatılarak Kompozisyon Bölümü'ne geçti ve Necil Kâzım Akses'le çalışmaya başladı.

1950'de Piyano Bölümü'nden, 1952'de Kompozisyon Bölümü'nden birincilikle mezun olmuştur. Aynı yıl Ankara Devlet Konservatuvarı'nın Bale Bölümü'ne eşlikçi olarak atandı; bir buçuk yıl bu görevde kaldı.

Mezuniyetinden iki yıl sonra 1954'te Milli Eğitim Bakanlığı'nın açtığı sınavı kazanarak burs hakkı elde etmiştir. Devlet bursuyla 1954'de (Almanya) Münih Yüksek Müzik Akademisinde orkestra yöneticiliği öğrenimi görmeye gitti. Burada, ünlü şef Fritz Lehmann'ın öğrencisi olmuştur. Münih Devlet Müzik Akademisinde Fritz Helmann, Carl Orff , Kurt Eichhorn, Adolf Mennerich ve G. E. Lessing'in yanında öğrenim gördü. Fritz Lehmann ve Adolf Mennerich'in sınıflarında dört yıl çalışarak orkestra yöneticisi diploması almıştır. Bu arada yaptığı beste çalışmaları, Carl Orff ve Amadeus Hartmann tarafından desteklenmiştir. Almanya'da kaldığı süre içinde bestelediği Anadolu Süiti'nin (1954) ve Türk Cappriccio'sunun (1956) ilk seslendirilişleri Münih Flarmonisi tarafından yapıldı. Bu orkestradan yeni bir sipariş alan bestecimizin "Humoresque" (1957) adlı orkestra yapıtı da başarı kazanmıştır. Yapıtın adı daha sonra "*Nasreddin Hoca*" olarak değiştirilmiştir.

1958 yılında yüksek ihtisas diplomasini bitirdikten sonra bir yıl Münih Operası'nda şef yardımcılığı yaptı. Aynı yıllarda Avrupa'nın çeşitli kentlerinde konuk sanatçı olarak pek çok orkestra yönetti.

1956 yılında Münihte ki eğitimini tamamlayanTüzün, Almanya'da bir yıl daha çalıştıktan sonra yurda dönmüştür. Ankara Devlet Operası'nda yardımcı şefliğe atanmıştır. Daha sonrada Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürü olmuştur.

1959'da yurda dönen sanatçı Ankara Devlet Operası'nda yardımcı şefliğe atandı. Daha sonra Devlet Opera ve Balesi genel müdürü oldu. Bu görevi yürütürken 1977'de vefat etti. İkinci kuşak bestecilerimiz arasında bir orkestralama ustası olarak tanınan Tüzün, en verimli çağında aramızdan ayrılmıştır.

Ferit Tüzün'ün Çağdaş Türk Besteciliği için önemi; Çağdaş Türk Müziği bestecileri arasında, en renkli orkestrasyona sahip, en güzel tınıları elde eden besteci. müzikleri güzel olmasına karşın, derinlik taşımaz. Cumhuriyet tarihindeki en operaya benzer operayı bestelemiştir.

Türk beşlerinden özellikle Ulvi Cemal Erkin'den etkilenmiş olduğu söylenebilir. Bununla birlikte , Bartok ve Stravinski etkisi yer yer eserlerinde hissedilir. Gereğinde gülmece öğelerine yönelmiş, sonuçta duygu yüklü bir müzikal ifadeyi başarıyla sunmayı bilmiştir.

Bestecinin karakteristik özelliklerini yansıtan yapıtı "*Çeşmebaşı*"dır. Bu bale suiti, ülkemizde sıkça seslendirilen orkestra yapıtları arasındadır. Tüzün, güçlü bir müziksel anlatımın sürükleyiciliğine inandığı için, "*fışkıran bir müziğin beraberinde biçimi de getireceğini*" belirtmiştir. Bu sözleriyle müziksel amacı açıklanmış olmaktadır.

Tüzün'ün müziği halk ezgilerini ustaca kullanışı, soylu ve derin mizah anlayışıyla seçkinleşir. Halk müziğinin melodik ve ritmik kaynaklarını çok iyi tanımış ve değerlendirmiştir. Ancak, halk müziği temalarını kullanmamış, kendi özgün melodilerini yaratmıştır. Onun yapıtlarında halk müziği bir "hatırlatma" özelliğindedir. Bu sayede besteci, dilediği parlak renkleri coşkulu ritmlerle yoğurmuştur. Orkestralama tekniğini de üstün olduğu için, onun yapıtları dinleyiciye çarpıcı renklerden oluşan bir demet niteliğinde gözükmektedir.

Tüzün'ün Midas'ın Kulakları Operası (1966-1969), Çeşmebaşı Balesi (1964), Esintiler (1965) başlıklı orkestra eseri, A Capella koro için 6 çoksesli türküsü (1964) piyano parçaları anılmaya değer eserleri arasındadır.

Ferit Tüzün'ün göze çarpan ilk bestesi 1947-1948 yıllarında yazdığı Piyano Parçalarıdır. Klasik ve romantik anlatımdaki bu çalışmalar öğrencilik yıllarına raslar.

1949'da ortaya çıkan Tem ve Çeşitlemeler'de herhangi bir folklorik ezgiyi aktarmamış, kendine özgü bir tema ile Türk folklorunu anımsatan ezgi ve ritimleri sergilemiştir. Altı çeşitlemeden dördüncüsü Ulvi Cemal Erkin etkisinde olup bu yapıt tümüyle Ulvi Cemal Erkin adına sunulmuştur. 1954'te bir bankanın düzenlediği yarışmaya orkestra süitiyle katılan Ferit Tüzün, bu yarışmada ikincilik almış, bu yapıt beş bölümlük Anadolu 'yu (orkestra süiti) oluşturmuştur. Sonradan üç bölüme indirdiği bu çalışma ilk kez Münih Filarmoni Orkestrası tarafından Adolf Mennerich yönetiminde 1958'de seslendirilmiştir. 1956'da yazdığı, büyük orkestra için Türk Kapriçyosu'nu öğretmeni Adolf Mennerich'e adamıştır.

Solo için: Piyano Parçaları (1948); Tem ve Çeşitlemeler (piyano için, 1950); Canzonetta ve Gavotta (piyano için, 1950).

İkili: "*Al Şu Mumu Eline*" Üzerine Çeşitlemeler (keman, piyano için, 1950).

Üçlü: Üçül (keman, piyano, viyolonsel için, 1950).

Beşli: Bir Piyes Yazalım (sahne müziği, 1952).

Orkestra için: Ninni (1950); Senfoni (1952); Atatürk Şiiri İçin Fon Müziği (Cahit Külebi'nin şiirleri üstüne, 1952); Anadolu (orkestra süiti, 1954); Türk Kapriçyosu (1956); Humoresque ya da Nasreddin Hoca (1957); Çeşmebaşı (1964); Esintiler (1965). Opera: Midas'ın Kulakları (1966-1969); Koro (dört sesli koro için çoksesli altı türkü, 1964).Orkestrası tarafından ilk seslendirilişi büyük başarı kazanmış ve genel isek üstüne bir kez daha çalınmıştır. Böylece Münih Filarmoni Orkestrası' nın Ferit Tüzün'e sipariş ettiği Humoresque'in bestelenmesine yol açmıştır. Nasreddin Hoca adıyla da anılan Humoresçue, bestecinin genelde kişiliğini yansıtan hiciv dolu bir ortam taşır. İlk kez 1958'de Münih Filarmoni Orkestrası tarafından çalınmış, sonradan Bavyera Radyosu'nca banda alınmıştır.

Bestecinin öğrencilik yıllarındaki küçük piyano parçaları ve çok sesli türküler

dışında Mani (1950), Senfoni (1952) gibi orkestra için çalışmaları da dikkati çeker. Sonradan da ağırlık kazanan yapıtları senfoni orkestrası için bestelenmiştir. Ferit Tüzün, senfonik çalışmalarında önce Stravinski ve Bartok'un etkisinde kalmış, bu arada öğretmeni Ulvi Cemal Erkin'in de izlerini taşıyan yapıtlar ortaya çıkarmış, giderek kendine özgü bir anlatım edinmiştir. Besteci kendisiyle yapılan bir söyleşide, yerli ezgileri tematik malzeme olarak kullanmadığını, temayı kendinden yaratmayı amaçlamış olduğunu belirtmiştir. "*Müzik kendi kalıbını kendi çıkartıyor. Yazının sonunda biçim kendiliğinden doğuyor*." diyerek özün biçimden önde geldiğini ileri sürer. Ayrıca, kalıplaşmış şekillere karşı olduğunu da şöyle belirtir: "*Senfonide kadanstan hoşlanmıyorum. Kalıplaşmış başlangıç ve bitiş sıkıyor beni. Orkestra eserlerimde parça parça bölümleri de arzu etmiyorum. Onların birbirine doğal olarak bağlanmasını, bir bütün olmasını istiyorum*."

Ferit Tüzün'ün en ünlü yapıtı olan Çeşmebaşı bale süiti 1963-1964 yıllarında tamamlanmış olup, bestecinin 1954'te yazdığı Anadolu'nun üç parça eklenerek genişletilmiş biçimidir. Bu yapıtın ilk seslendirilişi bestecisi yönetiminde Ankara Devlet Opera ve Balesi tarafından, Ninette de Valois'nın koreografisiyle, 1965'te yapılmıştır. Ferit Tüzün'ün Midas'm Kulakları başlıklı operası, Güngör Dilmen'in aynı adlı oyunundan kaynaklanır. 1966-1969 yılları arasında yazılmış olan bu opera iki perktir. T.R.T'nin bir siparişi olan opera, ilk kez 1969'da İstanbul Kültür Sarayı'nda, Devlet Opera ve Balesi tarafından oynanmıştır. Ferit Tüzün'ün nükteli anlatımı bu yapıtta da baştan sona karşımıza çıkar.

Tüzün, vefatından bu yana unutulmamış eserlerinden çokça söz ettirmeyi başarmıştır.

Opera ve Bale Eserleri

1) "Midas'ın kulakları", iki perde, Güngör Dilmen'in librettosu üzerine, 1966 – 1969.

2) "*Çeşmebaşı*", bale suiti, büyük orkestra için, 1964.

"Çeşmebaşı" bale suitinin üç bölümü (1958), Türk Kapriçiyosu ve Humerosque (Nasreddin Hoca), Münih'teki F.E.C. Leuckart Yayınevi tarafından basılmıştır. Geniş bilgi için Ankara Devlet Opera ve balesi'ne başvurulabilir.

Orkestra ve Koro Eserleri

1) "*Ninni*", orkestra eseri, 1950.

2) "*Senfoni*", orkestra eseri, 1952.

3) "Atatürk", *Cahit Külebi'nin şiiri üzerine, orkestra eseri*, 1952.

4) "*Anadolu*", orkestra suiti, 1954.

5) "*Türk Kapriçyosu*", orkestra eseri, 1956.

6) "*Humerosque* (*nasreddin hoca*)", orkestra eseri, 1956.

7) "*Esintiler*", orkestra eseri, 1965.

8) "*Altı Türkü*", dört sesli koro için, 1964.

Piyano, Oda Müziği ve Sahne Müziği Eserleri

1) "*Trio*", keman piyano ve viyolonsel için, oda müziği eseri, 1050.

2) "*Duo*", keman ve piyano için, oda müziği eseri, 1950.

3) "*Piyano Parçaları*", 1948.

4) "*Tema ve Çeşitlemeler*", piyano eseri, 1950.

5) "*Canzonetta ve Gavotta*", piyano eseri, 1950.

6) "*Bir Piyes Yazalım*", sahne müziği eseri.

3.2.2 Ferit Tüzün'ün Çayda Çıra Adlı Bale Süiti

Çayda çıra balesinin incelenen bu kısmı, aslında balenin giris niteligindeki orkestra müzigidir. Ferit Tüzün burada da Esintiler ve Türk kapriçyosu'nda oldugu gibi kendi ürettigi Türk müzigi karakterli temaları yine kendi yaratıcılıgıyla ortaya çıkardıgı özgün motifler ile birlestirerek bir sentez yapmıstır. Tıpkı adı geçen diger eserlerinde oldugu gibi burada da sade yapıdaki ezgilere uyusumsuz sesler ve akorlar eklendigi göze çarpar. Ayrıca orkestra yapısında da öncekilerde oldugu gibi sürekli bir hareketlilik yani sürekli farklı enstrümanların öne çıkması dikkati çeker. Diger eserleri ile bir diger önemli ortak özellik de belirli temaların sıkça tekrar edilmesidir. Yine sade yapıda bir form kullanan besteci, bu kısa sayılabilecek eserde bes Türk müzigi karakterli motif kullanmıstır. Çayda çıra, birisi kısa köprü bölümü olmak üzere üç ayrı kısma ayrılabilir. _lk bölüm yürük karakterde ve trompet ile çalınan bir ana temaya sahip iken son bölümün asıl dikkati çeken teması, eserin zirve kısmını olusturan çayda çıra türküsünün melodisidir. Ayrıca bir motif de bu bölümde çok sık tekrarlanarak diger kısımları birlestirmekte kullanılmıstır. İkinci bölüm de ise solo flütün çaldıgı bir motif ve onun parçalarının farklı enstrümanlarla çalındıgı görülür. Eserde bestecinin, kullandıgı motifler sıra ile sunlardır;

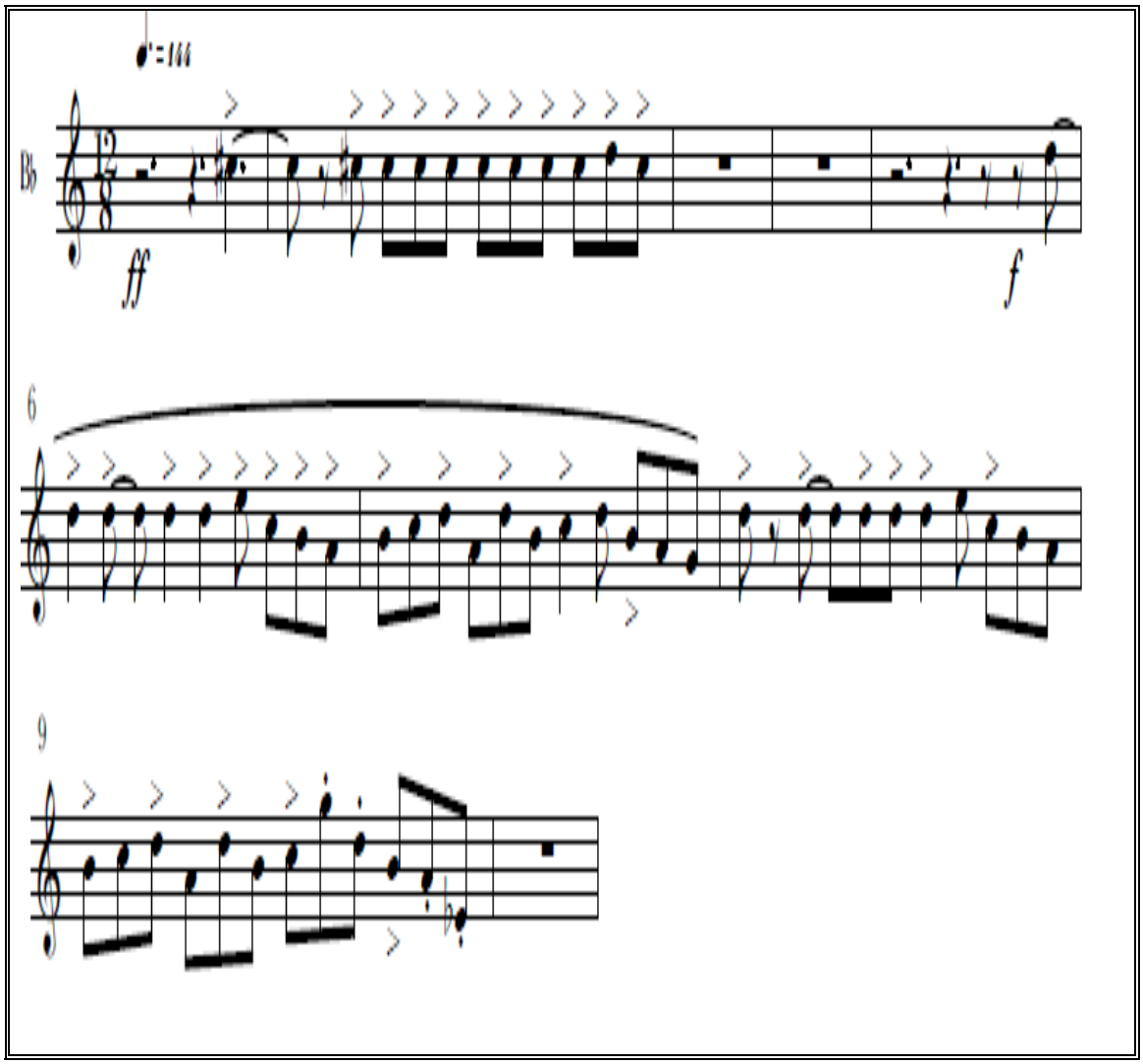
12/8 lik ve noktalı dörtlüge 144 tempoda baslayan eserin ilk kısmında, iki ölçülük girişin ardından, 4. ölçüde eserin ilk motifin yürük karakterdeki havası belirtilerek 5. ölçünün sonunda ilk temaya ulasılır. Solo olarak klarnet ve Trompetin çokça kullanıldıgı göze çarpmaktadır.

Eserdeki enstrümanların tam listesi söyledir;

Pikolo flüt, Flüt, Obua, İngiliz Kornosu, Klarnet (si bemol), Fagot, Korno (fa) (4), Trompet (do) (2), Trombon, Piyano, Keman,Viyola, Viyolonsel, Kontrbas,Vurma çalgılar. [38]

[38] ŞENEL, Onur, *Ferit Tüzün'ün Çağdaş Türk Besteciler İçin Önemi*, (Sosyal Bilimler Estitüsü Müzik ve Sahne Sanatları Anabilim Dalı Müzik Bilim Yüksek Lisans Yayınlanmamış Tezi),Ankara,2016.

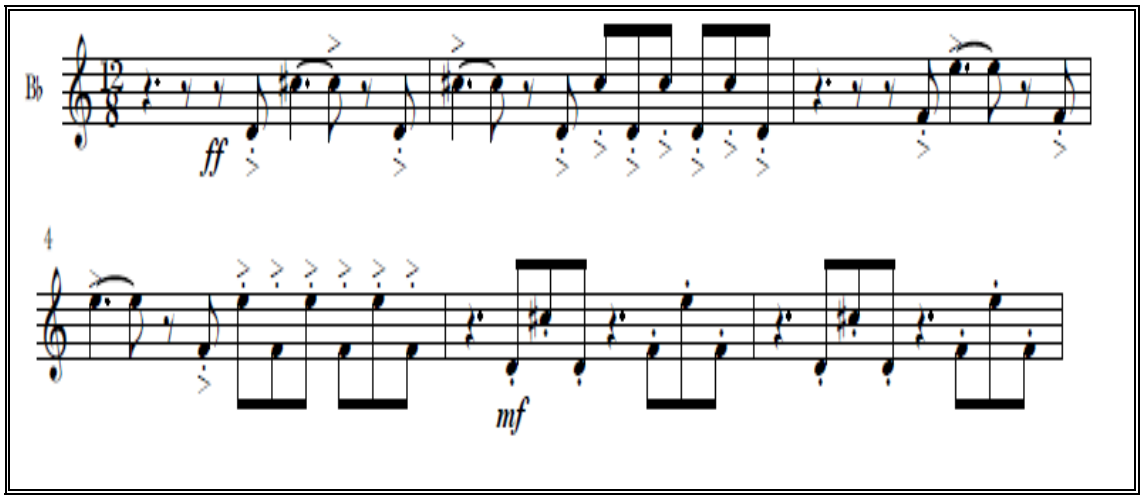
Şekil 1: Ferit Tüzün - Çayda Çıra 1.Bölüm 5.-9. Ölçüler arası

Allegro başlıklı, 12/8'lik tartımda neşeli ve gösterişli başlayan eserde trompeti, 5. ölçünün son 8'lik vuruşundan 9. ölçüye kadar solo olarak duymaktayız. Bu soloda 12/8'lik tartımda sekizliklerin farklı vuruşlarında gelen aksanlara dikkat edilerek çalınmalıdır.

Kornoların 14. ve 17. ölçüler arasındaki solosunun ardından 18. ve 21. ölçüler arasında trompet bir önceki melodi ile tekrar duyulmaktadır.

Şekil 2: Ferit Tüzün - Çayda Çıra 1.Bölüm 18.-21. ölçüler arası

Trompet 49. ve 54. ölçüler arasında kornolar ile diyalog halindedir. Bu bölümde fortissimo (ff) nüansında aksanlara ve intervallere (aralık ve atlama) dikkat edilerek icra edilmelidir. Eserin 2. bölümü trompette Tacettir(bölüm boyunca çalınmaz).

Şekil 3: Ferit Tüzün - Çayda Çıra 3.Bölüm 36.-43. ölçüler arası

3.bölüm 10/8'lik tartımda ve 72 metronom sayısında başlamaktadır. 36. ve 43. ölçüler arasında 1. trompeti Elazığ yöresine ait ''*Çayda Çıra*'' ezgisi ile duymaktayız. Bağlı notalara, çarpmalara ve sekizlik notaların ilk vuruşlarındaki aksanlara önem verilerek icra edilmelidir. Aynı soloyu 95. ve 102. ölçüler arasında da duymaktayız.

3.2.3 Ferit Tüzün'ün Esintiler Adlı Senfonik Eseri

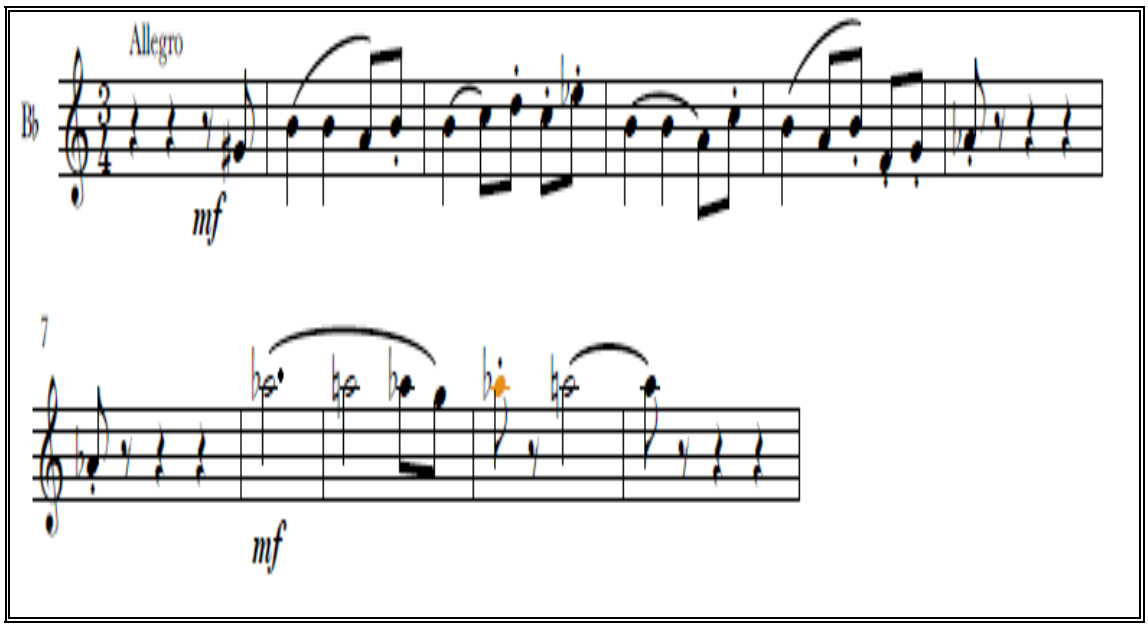
Esintiler, Ferit Tüzün'ün, TRT'nin 1965'te açmıs oldugu beste yarısmasında birincilik kazanan eseridir. Dans süiti tarzındaki bu eser adından da anlasılabilecegi gibi, Türk müziginden esinlenilmis temalarla yogrulmustur. Eserin en önemli özelligi Türk müzigini islerken, yalnızca tematik malzemeyi kısmen kullanması, bunun dısındaki bölümleri ise tamamen özgün ve Türk müzigi karakterinin dısında pasajlarla ifade etmesidir. Ayrıca Türk müzigi karakterli temalar da oldugu gibi bir çokseslendirme yöntemi güdülmemis, temaya eslik eden seslerde çogu zaman uyusumsuz ses ve ses yıgınları kullanılmıstır. Eserde çokça görülen tam ve artık dörtlü akorlar ve tınılar yanında, Kemal _lerici'nin dörtlü armoni sisteminden esinlenilmis akor geçisleri de göze çarpmaktadır.

Besteci, kullandıgı makamsal yapıları bilinçli olarak kullandıgını, yani makamsal, yada makam esinli yapıların belirli bir makama isaret edecek sekilde kullandıgını belirtmediginden ve eserde bu bölümleri özgürce kullanmıs oldugundan, ilgili bölümlerin sadece bestecinin tını zevkine göre olusturuldugu öne sürülebilir. Ancak inceleme de bestecinin kullandıgı bu bölümlerin bir makam dizisine uyan kısımları, tampere sisteme göre koma farkı dikkate alınmaksızın belirtilmistir.[39]

[39] Türk Müzigi makamları için Bkz. *Türk Musikisi Dersleri*, Hüseyin Saadettin AREL (hazırlayan –

Eserin orkestra kadrosu söyledir: 1.Keman (12), 2. Keman (10), Viyola (8), Viyolonsel (6), Kontrbas (4), Üçgen, Zil, Def, Trampet, Tahta Blok, Kastanyet, Küçük Davul)Obua (2), si bemol Klarnet. (2), Fagot (2), Fa Korno (2), Si bemol Trompet(2), Trombon,Pikolo flüt, Flüt (2)[40]

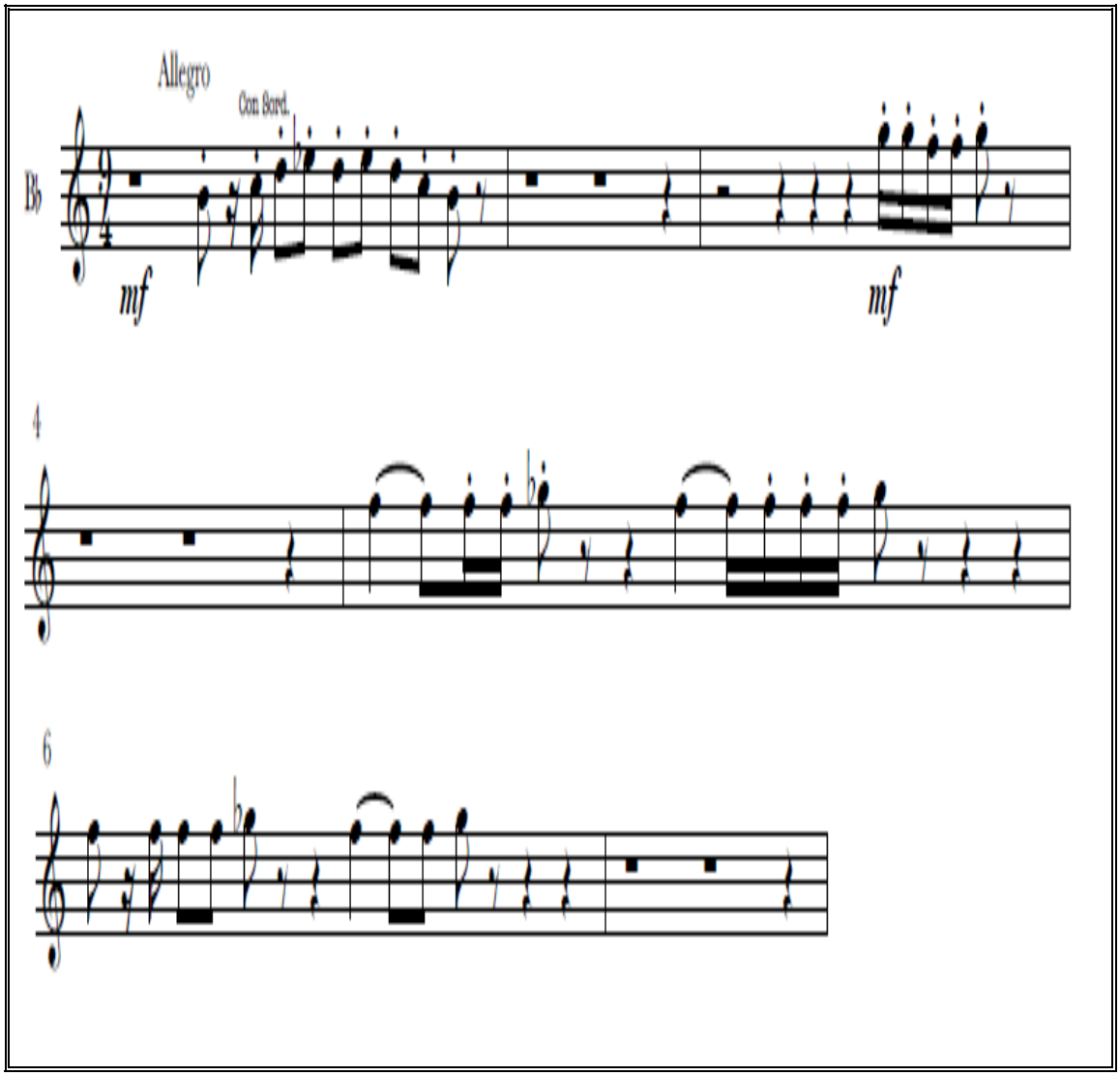
Şekil 4: Ferit Tüzün Esintiler Süiti 1. Bölüm 8.ve 18 ölçüler arası

Allegro başlıklı birinci bölümde 8 ile 18 ve 26,29 ölçüleri arasında Trompet kendini göstermektedir. Trompet 8,18 ölçüleri arasında Fagot ve Klarinet sololarının ardından karşıt bir melodi ile karşımıza çıkmaktadır. 26,29 ölçüleri arasında mezzoforte (mf)nüansında staccato ve bağlara dikkat edilerek icra edilmelidir.

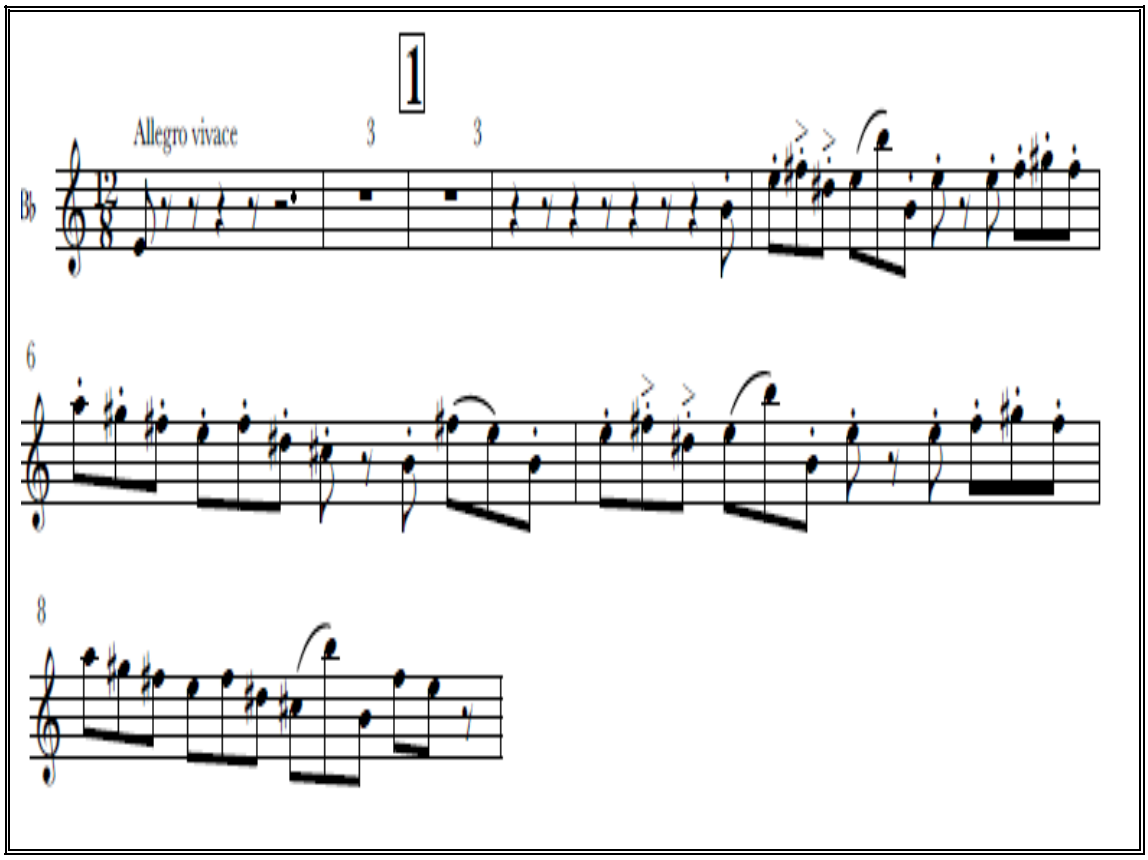
[40] Onur Akdogdu) Kültür Bakanlığı Yayınları.

Şekil 5: Ferit Tüzün Esintiler Süiti 2.Bölüm 6.,7. ölçüler arası

Zeybek adında, Allegro başlıklı 9/4 'lük 2. Bölüm obua solo ile başlar, ardından 6.ve 7. ölçülerde yaylıların f (forte) nüansında solo ezgisi ile 7. ölçünün yarısından ihtibaren Trompet,Trombonların eşliğinde sürdin (susturucu) kullanarak staccato ve ölçü sonuna doğru *crescendo*'ya önem vererek çalınmalıdır.

Şekil 6: Ferit Tüzün Esintiler Süiti (3. Bölüm) 11 ve 15. ölçüler arası

Allegro Vivace başlıklı 12/8 lik 3.bölüm forte nüansında, aksanlı yaylı ezgisi ile başlar .8. ölçüde obua solo ile devam eder . 11. ve 15.ölçüler arasında obua solosunun ardından forte nüansında trompet solo başlar ve adeta cevap verircesine diyalog halindedir . Örnek olarak 12.ölçü 2. vuruştaki ve devamında gelen bağlara dikkat edilerek çalınmalıdır.

3.2.4 Ferit Tüzün'ün Türk Kapriçyosu Adlı Senfonik Eseri

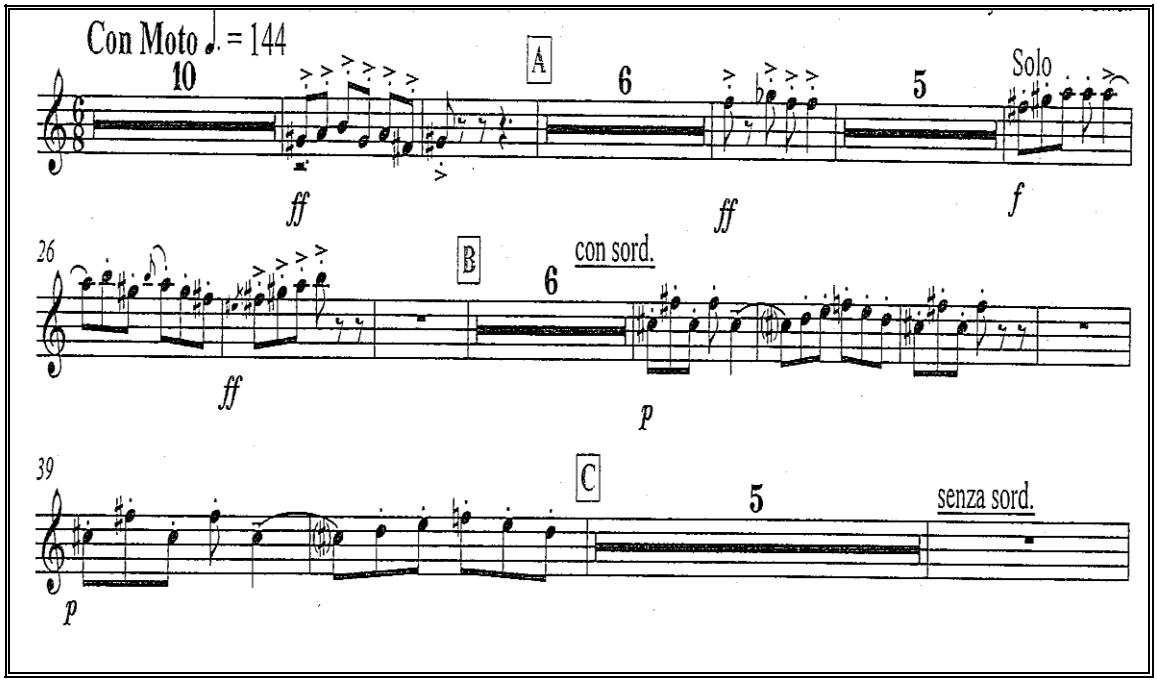
Türk Kapriçyosu adından da anlasılabilecegi gibi Türk müzigine has malzeme ve ögelerin agırlıklı olarak kullanıldıgı bir eserdir. Ancak besteci burada da Esintiler'de oldugu gibi kendisine has bir anlayıs ile Türk motiflerini kendi özgün motifleri ile harmanlamıstır. Esintiler ile bu eserin arasındaki en büyük fark,

Esintiler'de yogun bir sekilde makamsal yapıları andıran biçemlerin yada dizlerin kullanılmasına karsılık, Türk Kapriçyosu'nda makamsaldan çok tonal müzige yakınlık bulunmasıdır. Esintiler'de görülen Türk ezgilerine uygulanan uyusumsuz seslerle yapılan eslikler ise burada da sıkça kullanılmıstır. Kullanılan Türk motifli ezgiler, karakter olarak tam anlamıyla Türk müzigine has yapıda olsa da, onlar da besteci tarafından türetilen özgün motiflerdir.
(Şenel,2006:72)

Eserdeki enstrümanların tam listesi söyledir;

Flüt (2), Obua (2), İngiliz Kornosu, Klarnet (si bemol), Bas Klarnet (si bemol), Fagot (2), Kontrafagot, Korno (fa) (4), Trompet (si bemol) (4), Trombon (2), Tuba, Silofon, Timpani, Piyano, Keman, Viyola, Viyolonsel, Kontrbas, Çesitli vurma çalgılar; üçgen, def, kastanyet, davul, zil.

Şekil 7: Ferit Tüzün Türk Kapriçyosu 25,27 ile 35,40. ölçüler arası

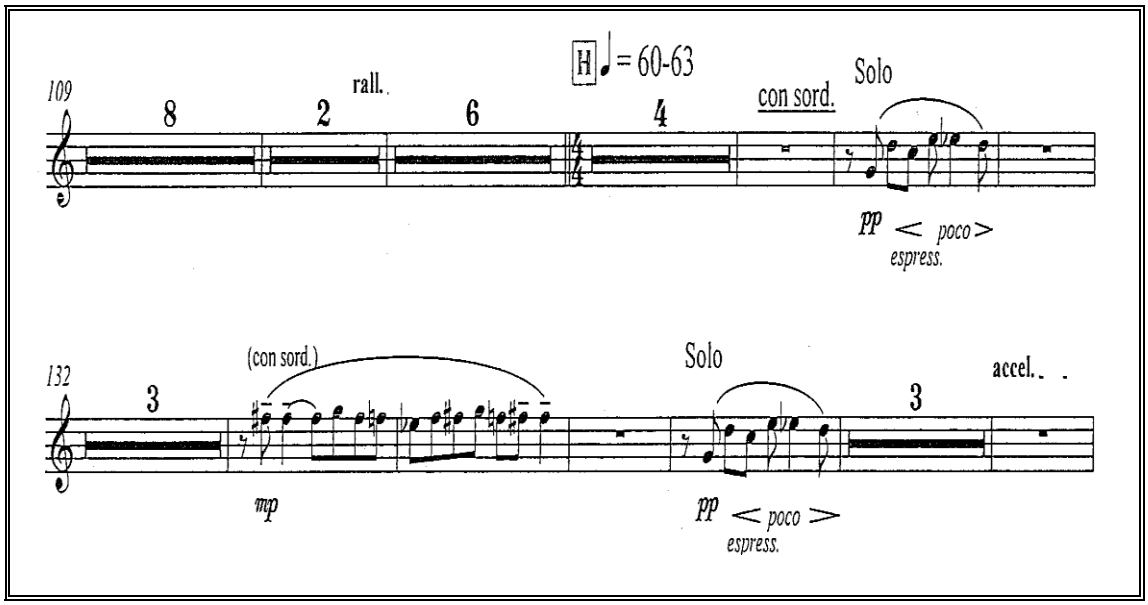
Besteci, Con Moto başlıklı girişte 6/8 tartım ile hayli enerjik ve gösterişli birbaşlangıç yapıyor . 25. ,27. ve 35. ve 40. ölçülerin arasında diğer enstrümanların tutti pasajlarından sonra trompet ff (fortissimo) marcato ve aksanlı con surdin (susturucu) kullanarak duyulmaktadır.

Şekil 8: Ferit Tüzün Türk Kapriçyosu 87,92 ile 97,99. ölçüler arası

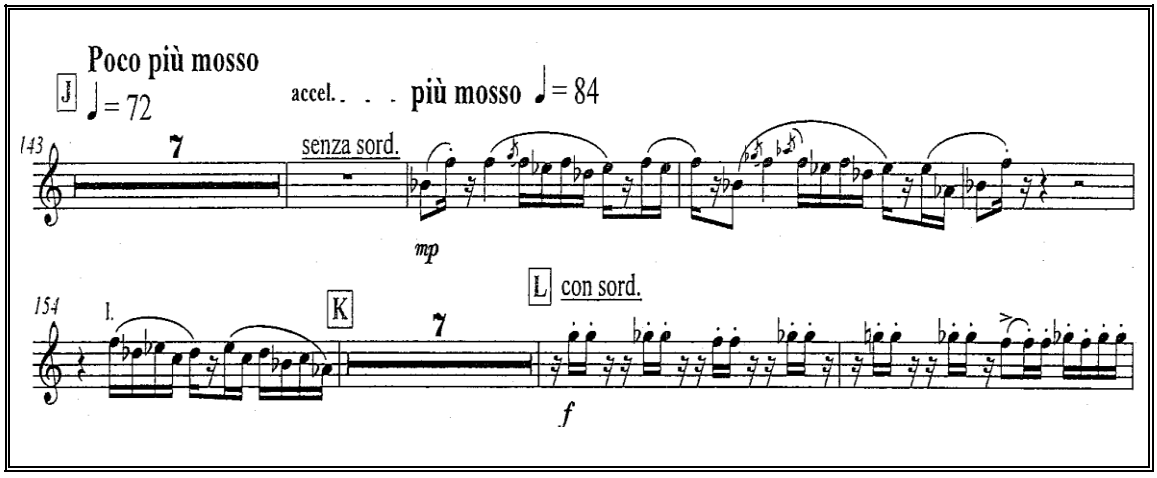
Trompeti 87,92 ve 97, 99 ölçüleri arasında buraya kadar duyduğumuz temanın dışında yeni bir ezgi geçişi ile f nüansında pesante ve aksanlı bir şekilde solo olarak duymaktayız.

Şekil 9: Ferit Tüzün Türk Kapriçyosu 130,138. ölçüler arası

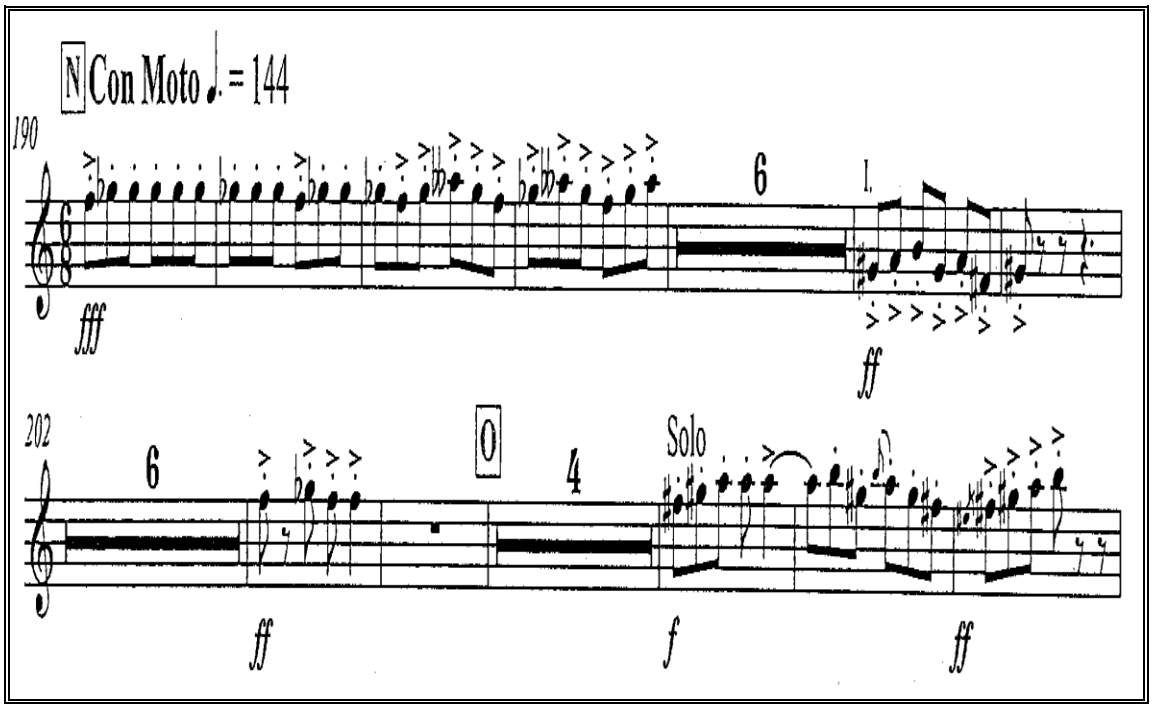
Gayet yavaş fakat gösterişli hızda olan bu bölümde, 4/4' lük tartımda, kornonunda eşliği ile 130, 138. ölçüler arası 1.Trompet sürdin kullanılarak espresivo ve pianissimo nüansında duyulmaktadır . Bu solo bağlı geçişlere ve legato çalıma dikkat edilerek icra edilmelidir.

Şekil 10: Ferit Tüzün Türk Kapriçyosu 151,154. ölçüler arası

Önceki temadan biraz daha hızlı olan bu bölümde 1. trompeti 151 ile 154 ölçüleri arasında piccolo flüt ile dialog halinde duymaktayız. Mp (mezzopiano) nüansındaki bu pasaj yöresel bir ezgiyi anımsatırken bağlar ve çarpmalara önem vererek çalınmalıdır.

Şekil 11: Ferit Tüzün Türk Kapriçyosu 190,216. ölçüler arası

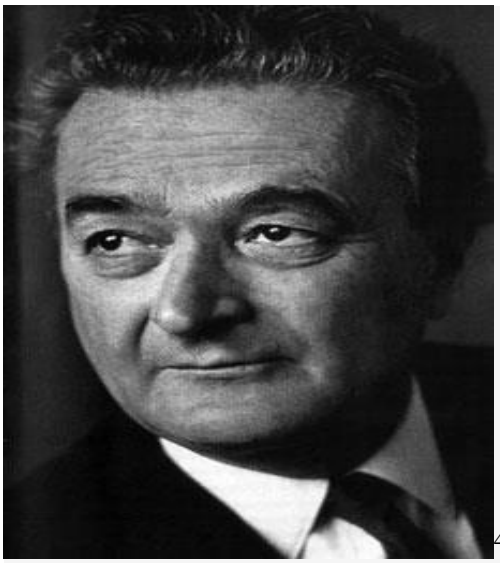

Con Moto (Daha akıcı ve hareketli) başlıklı son bölümde, 190. ölçüde 6/8 lik tartım ile korno ve trompetleri ff nüansında staccato çalımı ile duymaktayız. 210, 214 ölçüleri arasında kornoların solosu ile başlayan tema 214 ve 216 ölçüleri arasında trompetin solosu ile devam etmektedir. Trompet bu bölümde korno ile dialog halindedir. Çarpmalara dikkat edilerek staccato ,marcato ve f[41] nüansında icra edilmelidir.

[41] Forte

3.2.5 AHMED ADNAN SAYGUN'UN HAYATI VE ESERLERİ

Resim 13: Ahmet Adnan SAYGUN

[42]

Ahmet Adnan Saygun, 7 Eylül 1907 tarihinde İzmir'de doğmuştur. Annesi Konya'dan gelen bir ailenin kızı olan Zeynep Seniha Hanım, babası Nevşehir'den gelme, İzmir Milli Kütüphanesinin kurucularından Matematik Öğretmeni Mahmut Celalettin Bey'dir. 5 yaşında iken İzmir Hadika-i Subyan İlkokulunda öğrenimine başladı. Müziğe olan ilgisi ilkokul yıllarında başladı. Kaliteli bir soprano sesine sahip olan Saygun, duyduğu ezgileri tek seferde söyleyebiliyordu. Adnan Saygun, 1918 yılında daha ilkokul yıllarında başladığı müzik çalışmalarına, sanat eğitimine ağırlık veren bir okul olan İzmir İttihat ve Terakki İdadisi 'nde, başladı.

Eğitimine İzmir İttihat ve Terakki İdadisi'nde devam ederken 13 yaşında, İlk musiki çalışmalarını okulun müzik öğretmeni İsmail Zühdü 'den Nazariyat , Rosati 'den piyano dersleri almaya başladı Burada öğretmeni İsmail Zühtü Kuşçuoğlu tarafından, kendi kurduğu dört sesli koroya alındı. 1922 yılında ise ünlü piyano virtüözü Macar Tevfik Bey'in öğrencisi oldu. 1923 sonlarında, o yıl İzmir'e yerleşen Hüseyin Saadettin

[42]https://www.google.com.tr/search?q=adnan+saygun&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiw2oHp3trdAhXOYlAKHWwYBnQQ_AUICigB&biw=1351&bih=559#imgrc=tmfv1AxlSHUcoM:

(Arel) Bey'den iki ay kadar armoni dersi aldı. Daha sonra kendi kendine armoni bilgisini ilerletti ve kontrpuan çalıştı.

Okulu bitirince, üniversiteye girmeyerek kendini tümüyle müziğe verdi. 1923 sonlarında, o yıl İzmir'e yerleşen müzikolog ve müzisyen Hüseyin Saadettin (Arel) Bey'den iki ay kadar armoni dersi aldı. Daha sonra kendi kendine armoni bilgisini ilerletti ve kontrpuan çalıştı.

1925 yılında Fransız *La Grande Encyclopedie*'den müzikle ilgili makaleleri çevirerek birkaç ciltlik büyük bir 'Musiki Lugati' meydana getirdi. 1926'da Ankara Musiki Muallim Mektebi'nde verdiği bir sınavdan sonra İzmir Lisesi'nde müzik öğretmeni olarak atanan Saygun bir süre müzik öğretmenliği yaptı., 1925 yılında gitmeye hazırlanırken annesinin vefatı nedeniyle gidemediği Avrupa'ya, 1928 yılında Milli Eğitim Bakanlığının açtığı sınavı kazanarak devlet burslu olarak Paris'te bulunan Schola Cantorum'a müzik eğitimi için gönderildi. Orada Vincent d'Indy (kompozisyon), Eugene Borrel (Füg), Madam Bozzel (armoni), Paul le Flem (Kontrapunt), Amedee Gastone (Chant Gregorien), Souberbilelle (org) gibi öğretmenlerin derslerini izledi.

1925 yılında, Fransa'da yayınlanan 31 ciltlik La Grande Encyclopedié müzik ansiklopedisinden yaptığı makale çevirileri ile büyük bir "*Musiki Lugatı"* oluşturdu.

1926 yılında İzmir Lisesine müzik öğretmeni olarak atanan Saygun, 1927-28 yıllarında "Re Majör Senfoni"yi besteledi.

1925 yılında gitmeye hazırlanırken annesinin vefatı nedeniyle gidemediği Avrupa'ya, 1928 yılında Milli Eğitim Bakanlığının açtığı sınavla burslu olarak Paris'te bulunan Schola Cantorum'a müzik eğitimi için gitti. Burada zamanın ünlü müzikçileri Vincent D'ldy, Eugene Borrel, Souberbielle ve Amedee Gastoue'den dersler aldı.

1930 yılında Paris'teyken Op. (Opus) 1 sıra numaralı *Divertissement* adlı orkestra eserini yazmıştır. Saygun'un bu bestesi 1931 yılında Paris'teki bir beste yarışmasında ödül kazanmış, Paris ve Varşova 'da seslendirilmiştir.

Eser böylece, 1925'de Cemal Reşit Rey'in yine Paris'te seslendirilmiş bulunan iki eserinden sonra yurtdışında icra edilen üçüncü Türk orkestra eseri olmuştur.

Yurda Dönüş ve İlk Türk Operası

1931 yılında Türkiye'ye Türkiye'ye dönerek Ankara Musiki Muallim Mektebinde öğretmenliğe atandı. Burada armoni ve kontrpuan dersleri verdi. O tarihten sonra çalışmalarını kompozitör, etno-müzikolog ve kompozisyon hocası olarak sürdürdü. İstanbul Konservatuvarında kompozisyon hocası olarak çalışmış ve birçok değerli sanatçının yurda kazanılmasını sağlamıştır. Devlet konservatuvarlarında etnomüzikoloji bölümleri açılması yönünde çalışmalar yapmış, ancak bunlar Atatürk'ün desteğine rağmen maalesef ilgili kurumlarca hayata geçirilememiştir.

1934'te Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrası (Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası) yöneticiliğine getirildi burada şeflik yaparak orkestrayı bir yıl boyunca yönetti. CSO şefi olduğu dönemde devlet başkanı Atatürk 'ün talebiyle, Türkiye'yi ziyaret edecek olan İran Şahı şerefine iki ülkenin ortak geçmişini konu alan bu opera bestelemesi yönündeki arzusuna uyarak ilk Türk operası olan Op. 9 *Özsoy Operası* nı bir ay gibi çok kısa bir sürede yazdı . Saygun'un bestelediği bu opera, Türk Milleti'nin doğuşunu, İran ve Türk milletlerinin kökü uzak tarihe dayanan kardeşliğini ifade etmekteydi.Firdevsi'nin Şeyh Name'sinden uyarlanan, librettosunu Münir Hayri Egeli'nin yazdığı, sahnelenen ilk Türkçe opera olan Özsoy Operası, 1 perde ve 12 tablodan oluşmaktadır. 1934 yılında da yine Atatürk'ün isteği ile Cumhuriyet insanının doğuşunu anlatan "*Taş Bebek*" operasını besteledi.

Saygun, Yunus Emre Orotoryosu adlı ünlü yapıtının seslendirilişine kadar sürecek olan bir gözden düşme dönemine girmişti. Ankara'da yeni bir konservatuar kurma çalışması vardı ne var ki bu çalışmalar Saygun'un savunduğu kültürel ulusallık fikrini değil, evrensel müzik anlayışını destekleyenler tarafından sürdürülmekteydi. Konservatuar, bu iş için danışman olarak getirilen Paul Hindemith'in evrenselci müzik görüşleri doğrultusunda 1936 yılında kuruldu.

Kulağındaki bir rahatsızlık nedeniyle tedavi için İstanbul'a giden Saygun, 1936 yılında İstanbul Belediye Konservatuarına öğretmen olarak atandı.

Adnan Saygun 1936 yılında ülkemize gelen Macar besteci ve etno müzikolog Bela Bartok'a halk müziği derlemeleri yapmak üzere Anadolu'da araştırma gezisinde eşlik etmekteydi. Birlikte özellikle Osmaniye dolaylarından derledikleri türküleri notalaştırdılar. Çalışmaları, "Bela Bartok'un Türkiye'deki Halk Müziği Araştırmaları" başlıklı bir kitap haline getirilerek 1976 yılında Macar ilimler Akademisi tarafından İngilizce bastırılmıştır.

1939'da Cumhuriyet Halk Partisi'nin müzik danışmanlığına ve Halkevlerinin müzik müfettişliğine getirildi. Türkiye'nin her tarafını dolaşma fırsatı buldu.

1940'ta birkaç arkadaşıyla birlikte "Ses ve Tel Birliği" adlı bir dernek kurarak batı müziği konserleri düzenledi. Bu dernek Batı müziğini çeşitli dönemlerine ait kor yapıtlarının seslendirildiği birçok konser düzenledi, müzik konusunda kitaplar ve broşürler yayımladı.

A. Adnan Saygun, bir konser için Ankara'ya gelen ancak ülkelerinden Nazi baskısı nedeniyle geri dönmeyen Budapeşte Kadın Orkestrası üyelerinden Macar asıllı Irén Szalai (sonradan Nilüfer adını almıştır) ile 1940 yılında evlenmiştir, Çiftin çocuğu olmamıştır.

Aynı yıl "Türk Müzik Birliği" korosunu kurdu ve düzenli oda konserleri vermeye başladı. "Halkevlerinde Musiki" adlı bir kitap yayınladı.

Orkestra, oda müziği, opera, bale, piyano üzerine birçok yapıtı olduğu gibi, etnomüzikoloji ile müzik egitimi konularında yayınları vardır. Çalışmaları ve diğer belgeleri Ankara 'da Bilkent Üniversitesi bünyesinde kurulan "*Ahmet Adnan Saygun Müzik Eğitim ve Araştırma Merkezi"nde bulunmaktadır''*.

1942 yılında İzmir Kemeraltı Çarşısının Dervişler caddesinde (bugün Anafartalar Caddesi Mevlevihane'si) bulunan Mevlevi dervişlerinden dinlediği ezgilerden

esinlenerek yazdığı *Yunus Emre Oratoryosu* 'nu tamamladı. Bu eser 25 Mayıs 1946 tarihinde Ankara'da Dil Tarih Coğrafya Fakültesinde seslendirildi ve çok büyük bir başarı yakaladı. Bu eser Ahmet Adnan Saygun'un en önemli eseri olarak kabul edilir.

Yunus Emre Oratoryosu Paris'te ve takiben 1958 yılında Birleşmiş Milletler kuruluş yıldönümünde New York'ta ünlü orkestra şefi Leopold Stokowski yönetiminde seslendirilmiştir. Bu eserle Saygun, çocukluğunda Mevlevi dervişlerden duyduğu ezgileri Avrupa ve Amerika'ya, Birleşmiş Milletler çatısı altına, sonradan eserin çevrileceği 5 ayrı dile taşımış oluyordu. Daha sonra bu eser İngilizce, Fransızca, Almanca ve Macarca 'ya çevrilmiştir.

Yunus Emre den sonra, *Kerem*, *Köroğlu*, *Gilgamış* başta olmak üzere üç opera, "Atatürk'e ve Anadolu'ya Destan" gibi koral eserler, 5 senfoni, çeşitli konçertolar, orkestra, koro, oda müziği eserleri, vokal ve enstrümantal parçalar, sayısız türkü derlemeleri, kitaplar, araştırmalar, makaleler yazdı.

Ahmet Adnan Saygun, 1946 yılında Ankara Devlet Konservatuarı'na Kompozisyon ve ve Model Müzik Bölümü yöneticiliğini üstlendi. Davetli olarak Londra ve Paris'e gitti. Buralarda halk müziği üzerine çalışmalar yapıp konferanslar verdi. Eserleri New York NBC, Orchestre Colonne, Berlin Senfoni Orkestrası, Northern Sinfonia, Julliard Quarttet gibi topluluklar birçok eserini seslendirmişlerdir.

- 1947'de Uluslararası Halk Müzik Konseyi'nin yönetim kurulu üyeliğine,
- Başarıları üzerine 1948'de İnönü Armağanı,
- 1949'da Fransız Milli Eğitim Bakanlığı Akademik Nişanı,
- 1950'de Fransız hükümetinin (Officer l'Académie Nişanı) Akademi Madalyası,
- 1958'de Jean Sibelius Beste Madalyası
- 1951'de İtalya İtalya Devlet Nişanı ve Uluslararası Müzik Sosyetesinden Sibelius Bestecilik Madalyası verilmiştir.

- Ayrıca 1961 - 1966 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Üyeliği yapmıştır.
- 1971 yılında yürürlüğe giren Devlet Sanatçılığı Kanunu çerçevesinde Türkiye'nin ilk Devlet Sanatçısı unvanı Adnan Saygun'a verilmiştir.
- 1972-78 arasında TRT Yönetim Kurul üyeliği yaptı.
- 1973'te İstanbul Devlet Konservatuarı'nda öğretim üyeliğine seçildi. (Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuarı) etnomüzikoloji öğretmenliği yaptı. Uluslararası -Halk Müziği Konseyi'nde yönetim kurulu üyeliği yaptı,
- 1979'da Çekoslovakya'nın Janaçek Nişanı,
- 1981'de Atatürk Sanat Armağanı;
- 1984'te Kültür ve Sanat Büyük Ödülü gibi ödüllerin verilmesinin yanısıra 1985'te, "*Sanatçı Profesör*" unvanı verildi. İlk Türk operasının bestecisi de olan Saygun, devlet sanatçısı ünvanını alan ilk sanatçıdır.

Cumhuriyet döneminde ulusal bir müzik oluşturma çabalarında Avrupa'da öğrenim görmüş Cemal Reşit Rey, Necil Kazım Akses, Hasan Ferit Alnar, Ulvi Cemal Erkin ve A.Adnan Saygun'da ile birlikte Türk Beşleri" ni oluşturdular

Saygun, 6 Ocak 1991 yılında yakalandığı Pankreas Kanseri nedeniyle İstanbul'da hayatını kaybetti.

Türk Beşleri arasında yer alan Adnan Saygun, ritm ve melodi bakımından Türk halk ve sanat müziklerinin etkilerini orijinalliğe dokunmadan taşıyan yapıtlarında, zaman zaman izlenimci, zaman zaman da romantik estetiğe bağlı kaldı. Çok sayıda beste yaptı. "*Özsoy*" (Feridun, 1934) adlı tek perdelik operası, Cumhuriyet döneminin ilk operasıdır. "*Taşbebek*" (1934), "*Kerem*" (1947-52), "*Köroğlu*" (1973) ve "*Gılgamış*" (1962-83) öbür operalarıdır. "*Yunus Emre*" (1946) adlı bir oratoryo, "*Bir Orman Masalı*" (1939- 43) adlı bir bale müziği bestelemiştir.

Eserleriyle Cumhuriyet Dönemi çoksesli müziğinin başta gelen adlarından biri oldu. Cumhuriyet Dönemi Türk musikisinin en çok seslendirilen eserlerinden *Yunus Emre Oratoryosu* en önemli yapıtıdır.

M. H. Egelinin librettosuna dayanarak bestelediği .*Özsoy Operası* (1934) ilk Türk operası olarak önem taşır.

Klasik batı müziğinde yapıtlar vermiş bir Türk bağdarı, müzik eğitimcisi ve budun müzik bilimcisidir.

Saygun'un, bestelerinin yanı sıra halk müziği derlemeleri, Kars ve Artvin yöresi çalgı ve müzikleri vb araştırmaları, müzik kuramına ilişkin çok sayıda öğretici eseri de vardır.

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki *Elisabeth Spzagne Cooledge Foundation*'m siparişi üzerine ikinci Kuartetini ve Serge Koussevitzki Foundation'un siparişi üzerine üçüncü Senfoni'sini yazmış olan A. Adnan Saygun, kompozitör olarak çeşitli memleketlerde madalyalar almış, milletlerarası çeşitli etno-müzikoloji kuruluşlarının kurucu üyesi olmuş, yönetim kurulu üyeliklerinde bulunmuştur. Müzik eğitimi alanında da birçok eseri yayınlanmıştır.

Kitapları

Türk Halk Musikisinde Pentatonizm (1936), Halkevleri ve Mektepler için Gençliğe Şarkılar- Rize, Artvin, Kars Havalisi Türkü, Saz ve Oyun Hakkında Bazı Malumatlar (1937), Halk Türküleri: Yedi Karadeniz Türküsü ve Bir Horon (1938), Halkevlerinde Musiki (1940), Yalan (1945), Karacaoğlan (1952), Lise Müzik Kitabı 1-2-3 –Halil Badi Yönetken ile (1955), Musiki Temel Bilgisi (1-1958, 2-1962, 3-1964, 4-1966), Mod Öncesi Ezgilerin Sınıflandırılması (1960), Toplu Solfej (1-1967, 2-1968), Töresel Musiki (1967), Bela Bartok's Folk Music Research in Turkey (1976), Atatürk ve Musıki: O'nunla Birlikte, O'ndan Sonra (1982).

Başlıca Eserleri

Oratoryo: Yunus Emre (1946).

Senfoni: No: 1 (1953), No 3 (1960).

Opera: Kerem (1948), Köroğlu (1973)

Opera: Özsoy Operası 1934, Taşbebek, -1934, Kerem 1948, Köroğlu 1973,

Divertimento Orkestra için -1930

Sezişler, İki klarnet için 1932-1933

Manastır Türküsü 1933

Geçen Dakikalarım - 1941

Yunus Emre-1942

Üç Türkü - 1945

Kerem – 1952

Partita - 1954

Töresel Musıki-1967

Gılgamış-1970

Köroğlu - 1973

Atatürk'e ve Anadolu'ya Destan - 1981

Poem - 1986

Kumru Efsanesi – 1989

Koro ve orkestra için 1933

2. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü 1938, Yunus Emre Oratoryosu 1946

Ölüler Kareografik Süit

On Halk Türküsü, İnci'nin Kitabı

Piyano için Atatürk'e ve Anadolu'ya Destan, İnsan Üzerine Deyişler

Bir Zenci Hikâyesi

Ayin Raksı

Kitap:

Türk Halk Musikisinde Patnatonizm (1935), Rize

Artvin ve Kars Havalisi Türkü

Saz ve Oyunları Hakkında Bazı- Malumat (1937)

Toplu Solfej (2 cilt; 1967-1968)

Modal Solfej (1968).

Kompozisyon alanında:

4 Senfoni, Yaylı Sazlar Orkestrası için Deyiş (Dictum)

Concerto da Camera

Ayın Raksı

Bir Orman Masalı

3 Yaylı Sazlar Kuarteti

Nefesli Sazlar için Kentet

Keman, Piyano Viyolonsel için Çeşitli Kompozisyonlar

Ses ve Piyano, Ses ve Orkestra için Liedler

Yalnız Koro Eserleri

Orkestra eşliğinde Keman Viyola ve Piyano Konçertoları

Yunus Emre (oratoryo)

Özsoy (bir perdelik opera)

Taş Bebek (bir perdelik opera)

Kerem (üç perdelik opera)

Köroğlu (üç perdelik opera)

Gilgamış (üç perdelik dramatik destan)

3.2.6 Ahmed Adnan Saygun'un 3. Senfoni Adlı Senfonik Eseri

Saygun'un 1960'ta tamamladığı 3. Senfoni Amerika'daki Koussevitsky Vakfı tarafından ısmarlanmış ve ilk kez Bakü'de 1963 yılında besteci yönetiminde seslendirilmiş, birkaç gün sonra da 27 Şubat 1963'te Niyazi Tağızade yönetiminde Moskova Konservatuvarı Büyük Salonunda Sovyet Devlet Sinema Senfoni Okestrası tarafından çalınmış ve ilk bölüm Lento plağa alınarak yayımlanmıştır. Dört bölümlü bu senfonide felsefi düşünceler, yaşamın olayları dramatic tarzda anlatırken tüm bölümler birbirleriyle ilişkilidir ve bunlar usta bir orkestrasyon ile zengin anlatımla vurgulanır.

Yine modal tarzda yazılan eserin 14 dakika kadar süren ilk bölümü Lento (ağır ve geniş) empoda yaylı çalgılarda duyurulan hüzünlü tema ile başlar ve eserin tüm motifleri sunulur. Bu ağır giriş gelişerek Allegro bölmeye bağlar.İki ana temadan kaynaklanan Allegro bölmesi geliştirimde kısa bir ritmik unsurla güçlenerek büyük bir güçle yükselir.Bu zirvede kanon biçimindeki ikinci tema ile sakinleşir. Lento bölmeden

motiflerle süren bölüm, yine birinci temaya ulaşır. Sonra yine kısa ritmik unsura yönelir ve çok hafif sona erer.

2.bölüm; Sostenuto (tutumlu, ağır ve temkinli tempoda dört ölçülük kısa bir girişle lirik havada, lied tarzında başlar. Bu giriş bir ritornello niteliğindedir. Bas seslerle duyulan ostinado (direngen) tekrarla, çok çizgili surer. Bir yükselişten sonra yine dört ölçülük giriş duyurulur. Daha sonra çok canlı tempoda bir füge dönüşen bölüm, baştaki kısa girişin tekrarından sonra bir coda ile sona erer.

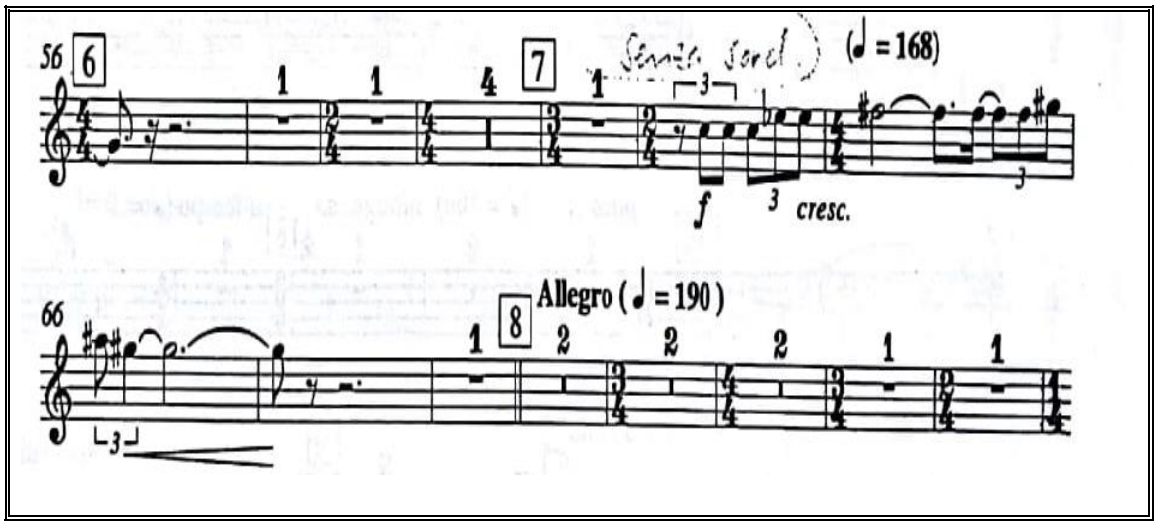
3.bölüm;vivo (canlı) tempoda bie Sherzo'dur. Bir ara, menomosso (fazla canlı) olmayan tempoda belli bir ritimde gelişir. Sonra yine canlı tempoda bir coda ile sona ulaşır. A-B-A-C-A-B-A yapısındadır.

Senfoninin özeti şeklindeki 4. Bölüm ise , Commodo (rahat ve sakin) tempoda kısa bir ezgi üzerine varyasyonlarla gelişir. Yavaş yavaş teşekkül (kurulan) eden bir tema üzerine oyunlar gibidir: bir nevi çeşitlemedir. Bu kısım A'yı oluşturur. Burası üç esas fikirden oluşan B bölümüdür. Bu, temayı çelesta ve arpın duyurduğu A'ya bağlar.(Aracı,2007:277)

Eserdeki enstruman dağılımı şöyledir:

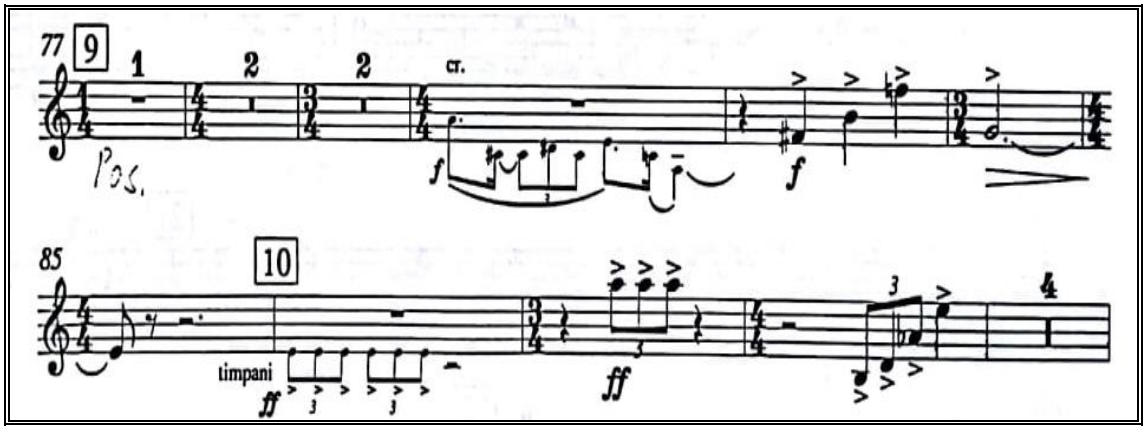
Flüt(3), Obua(2), Korangle(1), Klarinet(2), Bas Klarinet(1), Fagot(2), Kontrfagot(1), Korno(4), Trompet(3), Trombon(3), Tuba(1), Timpani,Vurmalılar ve Yaylılar.

Şekil 12: Ahmed Adnan Saygun 3. Senfoni 1. Bölüm 64.-66. ölçüler arası

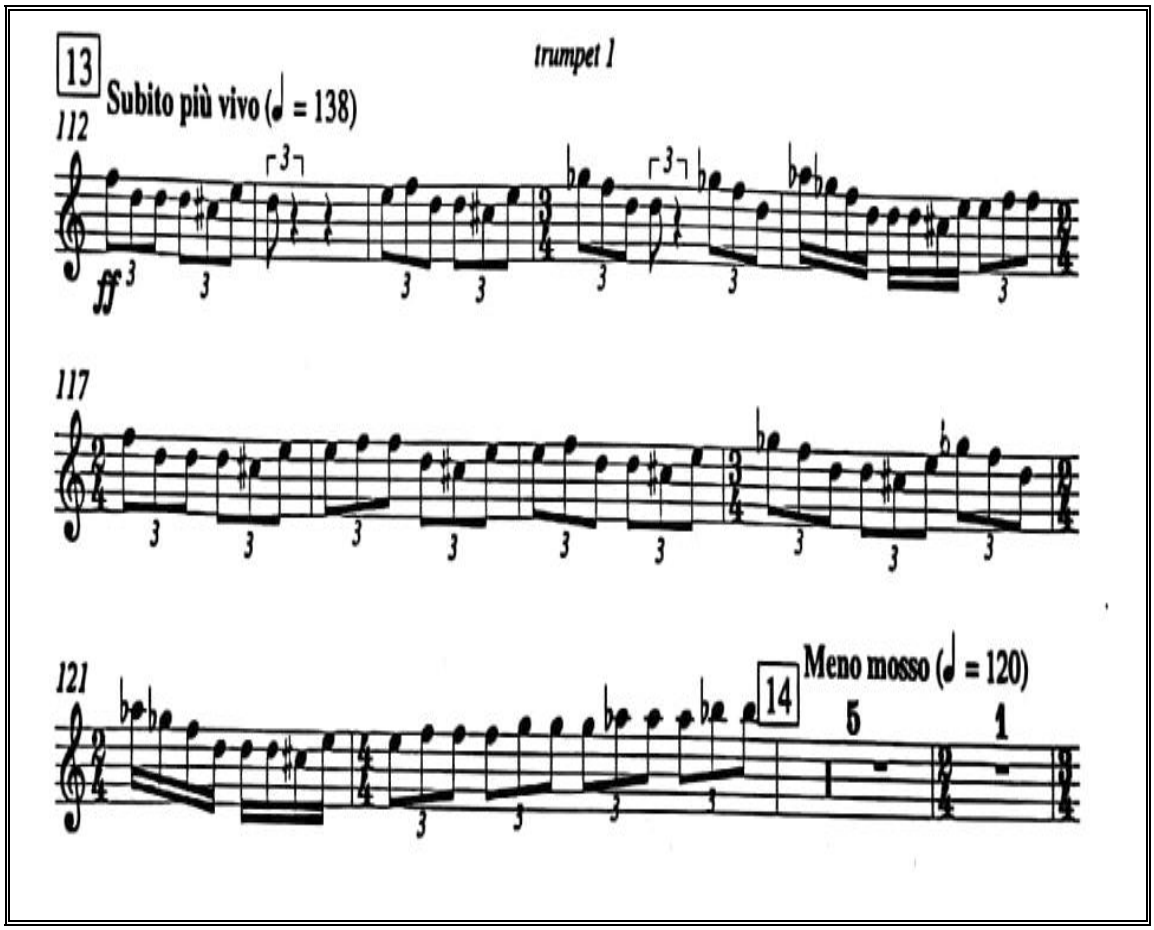
1.Bölüm Legato başlıklı 4/4'lük tartım da başlamaktadır. Trompet ilk olarak 64 ile 66. Ölçüler arasındaki tutti pasaj da ff nüansında crescendo bir çıkış ile duyulmaktadır . Orkestranın crescendo ile yükseldiği bu gergin temaya tüm brasslar ile trompetler de eşlik etmektedir. Besteci bu pasaj da trompetin nüans olarak en üste olmasını istemiş ve spiccato (ayrı,kopuk) çalış artikülasyonunu kullanmıştır.İcracı bu pasajı nüanslara ve entonasyona dikkat ederek çalmadıdır.

Şekil 13: Ahmed Adnan Saygun 3. Senfoni 1.Bölüm 83.-88. ölçüler arası

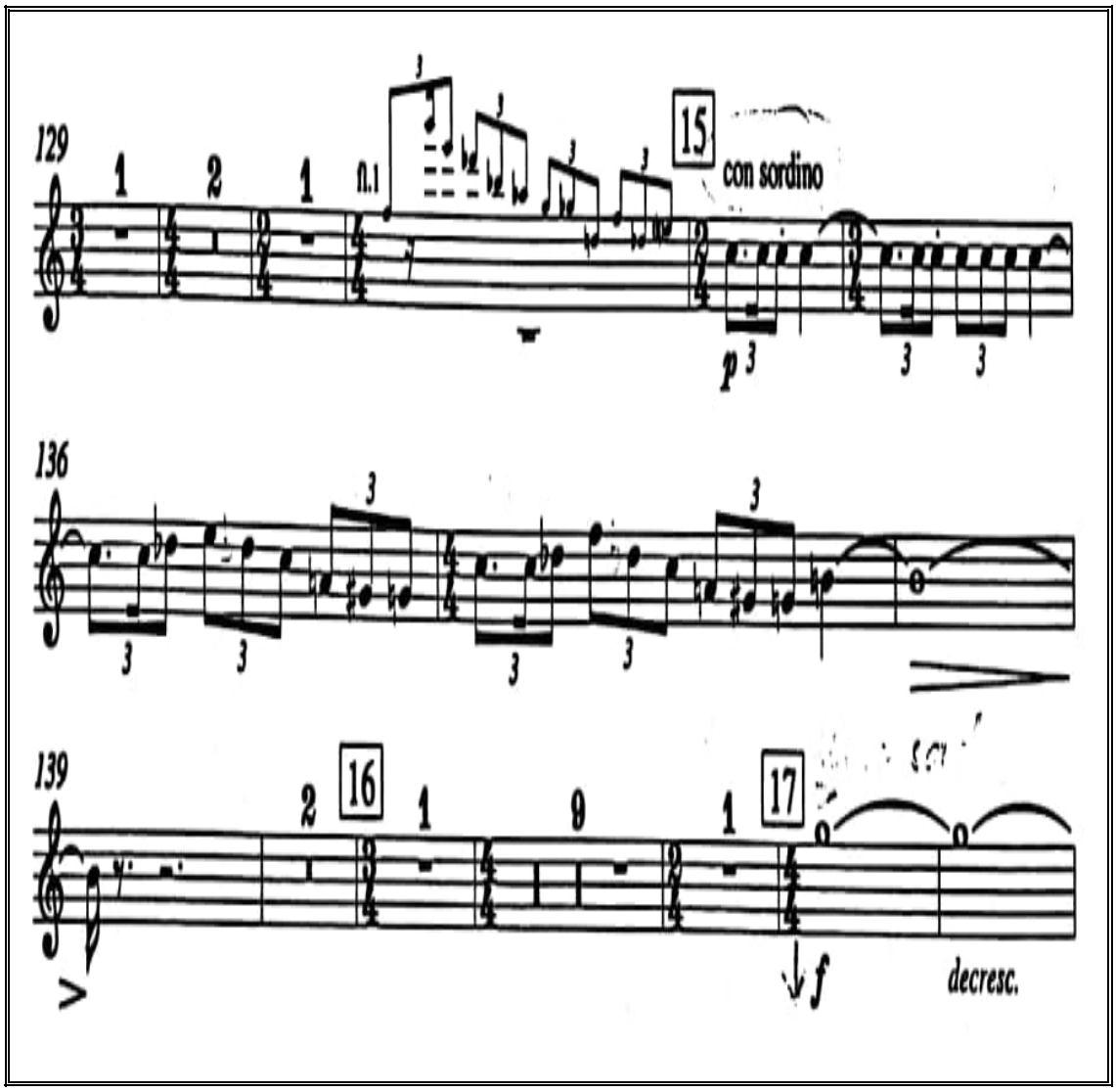
Bu temayı korno,trombon ve trompetin diyalog halinde seslendirdiğini duymaktayız .83. ölçüden itibaren 4/4'lük tartımda, notalar aksanlı ve forte nüansında, 87ve 88. ölçüler de ise fortissimo ff nüansında üçlemelere ve aksanlara dikkat edilerek icra edilmelidir.

Şekil 14: Ahmed Adnan Saygun 3. Senfoni 1. Bölüm 112.-122. ölçüler arası

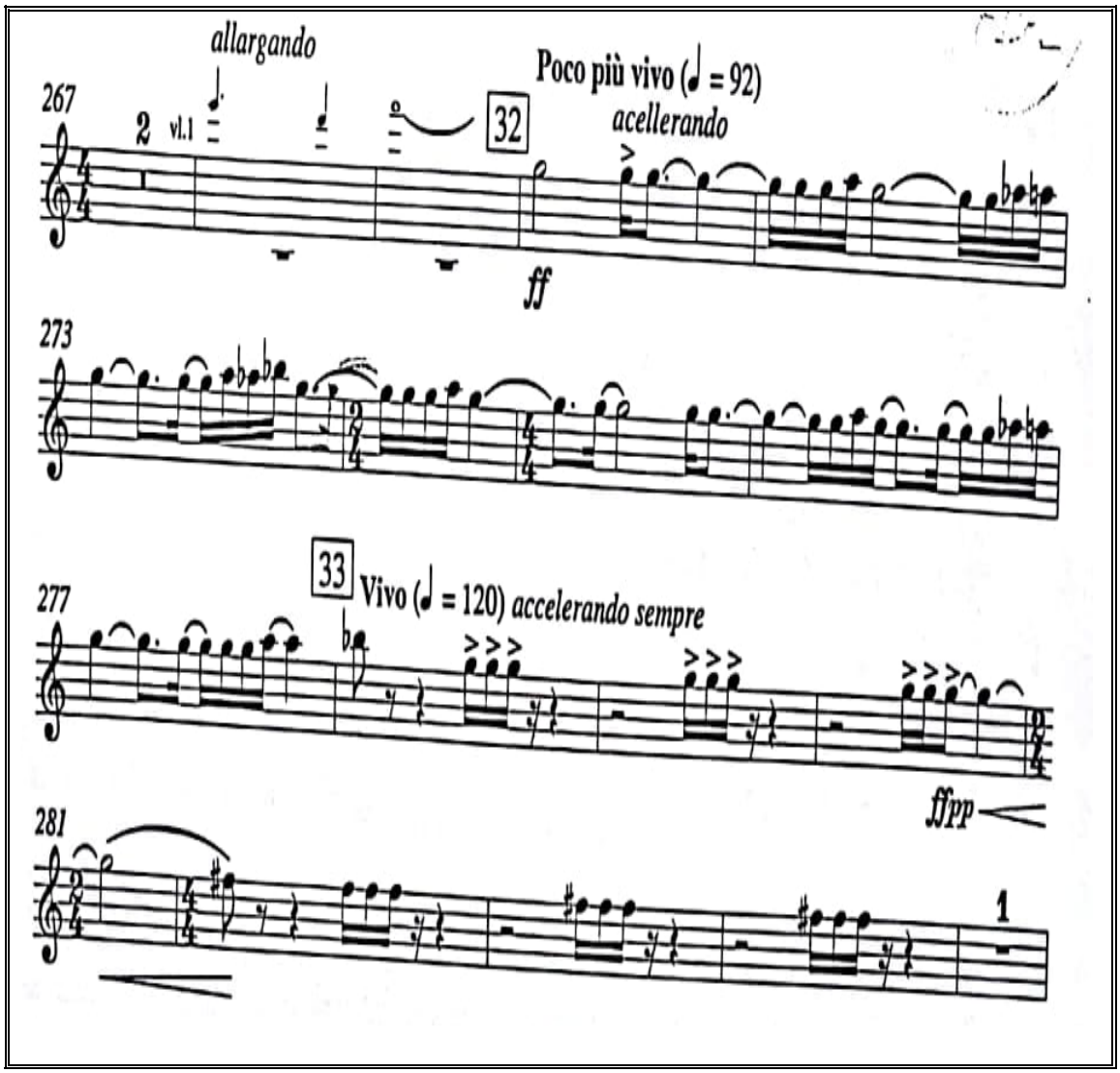
Subito piu vivo başlıklı bu temada besteci 112,122 ölçüleri arasında trompetlerde kanon şeklinde efektif sesler kullanarak müzikal tınıyı arttırmak amacıyla eserde farklı bir etki yaratmaktadır.Üçlemelerin çok sık kullanıldığı bu pasaj da ff nüansında , ritmik geçişlere dikkat edilerek icra edilmelidir.

Şekil 15: Ahmed Adnan Saygun 3. Senfoni 1. Bölüm 134.-139. ölçüler arası

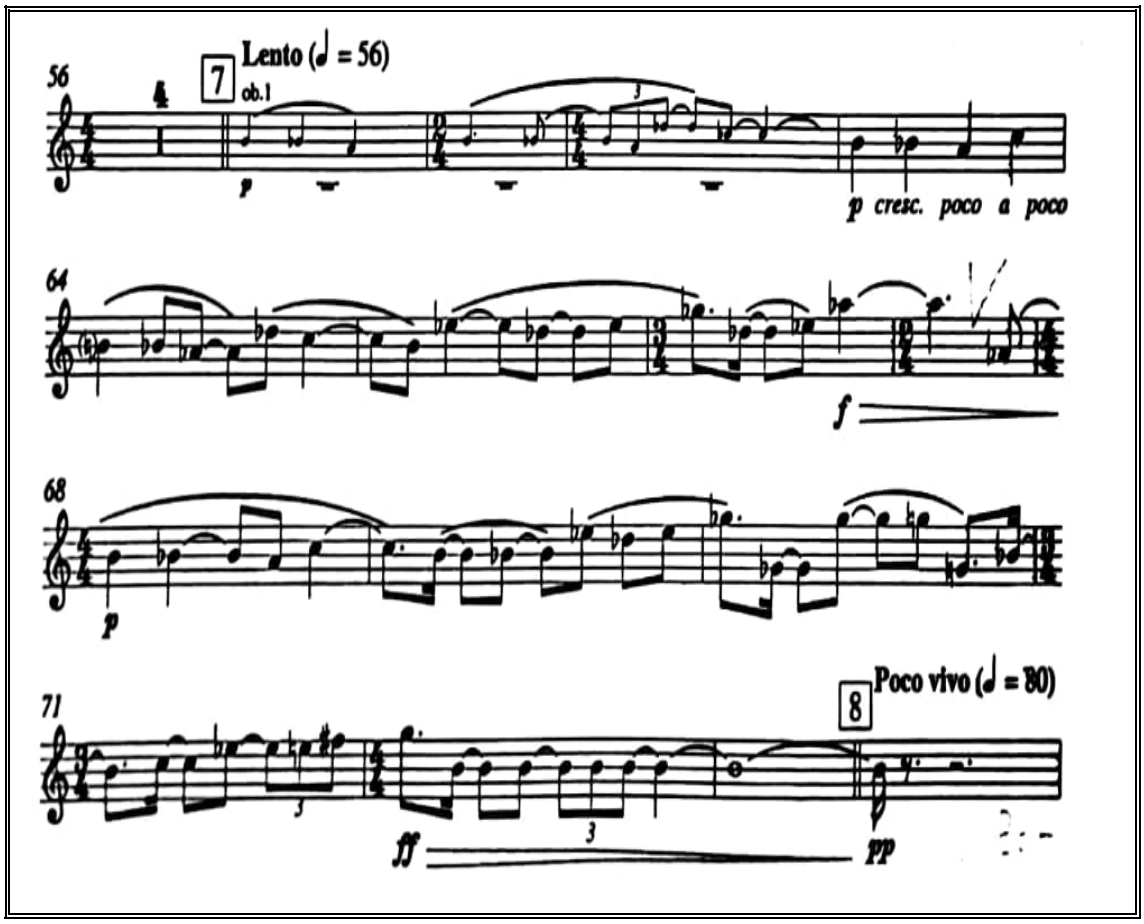
Klarnet ve Flüt'ün diyalog halindeki solosunun ardından 134 ve 139 .ölçüler arasında trompeti 20.yy müziğinin çağdaş tınılarını yansıtan bir melodi ile duymaktayız. Sürdin (susturucu) kullanılarak çalınan bu pasajda üçlemelere, tartımlara, p nüansında dinamik ve değiştiricilere dikkat edilerek icra edilmelidir.

Şekil 16: Ahmed Adnan Saygun 3. Senfoni 1. Bölüm 272.-281. ölçüler arası

Poco piu vivo başlıklı pasaj da 272. ölçüden itibaren trompet'in öncülüğünde görkemli bir şekilde tüm brasslar ve vurmalılar yeni bir temaya giriş yapmışlardır. Besteci bu pasajda trompeti eski krallıkların saraylarındaki karşılamaları ve o törenlerdeki görkemli çalışını anımsatan bir şekilde ön plana çıkarmıştır. 272.ve 281. ölçüler arasında 92'den 120 metronoma kadar accelerando (gittikçe hızlanan) yaparak ff nüansında aksan ve marcato çalıma dikkat edilerek icra edilmelidir.

Şekil 17: Ahmed Adnan Saygun 3. Senfoni 2. Bölüm 63.-73. ölçüler arası

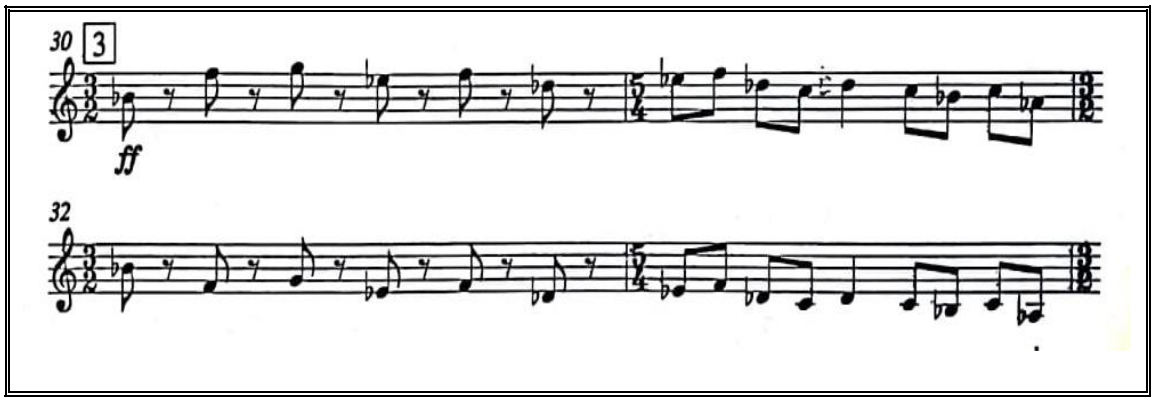
İkinci bölüm geneli legato ve ağır bir bölümdür. Lento başlıklı ve 60. ölçüde obuanın girişi ile başlayan pasajı 63. ölçüden itibaren trombonların eşliği ile trompetin belirgin melodisini duymaktadır. Bu bölüm Legato ve ağır olması nedeni ile bağlara özen gösterilerek icra edilmelidir. 63.,73 ölçüler arasında p nüansında başlayan pasajı crescendo yapılarak fortissimo nüansında taşımak ve Legato çalım ile bağlı geçişlere özen gösterilerek icra edilmelidir. Nefes ve teknik hatalardan oluşabilecek ses çatlamaları ,entonasyon problemleri gibi sorunlara karşı dikkat edilmelidir . Ayrıca 72 ve 73.ölçülerde decrescendo yapılarak pp nüansına düşüş iyi bir şekilde gösterilmelidir.

Şekil 18: Ahmed Adnan Saygun 3. Senfoni 3. Bölüm 73.-85. ölçüler arası

3. bölüm genel olarak aksak ritimlerden oluşmaktadır ve icracı sayma problemi yaşamaması için orkestra şefinin vurduğu vuruşlara dikkat etmesi gerekmektedir . Vivo başlıklı bölümde caz ritimlerine benzer ritimler görülmektedir.73 ve 83. ölçüler arasında p nüansında sürdin kullanılarak çalınan trompet solosunu duymaktayız . Üçlemelerin sık kullanıldığı pasajda marcato ve crescendo ile fortissimo nüansına çıkarak icra edilmesine özen gösterilmelidir.

Şekil 19: Ahmed Adnan Saygun 3. Senfoni 4. Bölüm 30.- 33. ölçüler arası

Commodo[43](durgun,sakin) başlayan 4. Bölüm 5/4 'lük ve 3/2'lik tartım ile iki ölçülük melodi üzerine kurulmuştur. 30 ve 33. ölçüler arasında trompeti solo olarak duymaktayız . 30 ve 31. ölçülerde orkestra tamamen susup trompet fortissimo nüansında soloyu icra etmektedir. 32 ve 33. ölçüler arasında trombonlarında ünison eşliği ile tema devam etmektedir. Nefes ve dudak hakimiyetine önem vererek entonasyon,marcato ile forte nüansında çalıma özen göstererek icra edilmelidir.

Şekil 20: Ahmed Adnan Saygun 3. Senfoni 4. Bölüm 70.-78. ölçüler arası

[43] (sakin ve ağır başlı)

4/4'lük tartımda 1. Klarnetin solosunun ardından 70. ve 78. ölçüler arasında trompet solosu duyulmaktadır. Besteci surdin kullanarak sinyal şeklinde duyulmasını istediği pasajı , üçlemeler ve marcato çalıma dikkat ederek icra edilmelidir.

3.2.7 Ahmed Adnan Saygun'un 4. Senfoni Adlı Senfonik Eseri

1974' te tamamlanan ve ilk kez 1976'da Gürer Aykal yönemtimindeki C.S.O tarafından seslendirilen 4. Senfoni de yine dört bölümlü ve modal yapıdadır. Büyük bir orchestra paleti kullanılarak her bölümün kendi içinde oluşumu sağlanırken, yine geleneksel ve halk müziği motifleri, Anadolu renkleri çalgılara ustaca dağıtılarak değerlendirilir.21 Ekim 1977'deki Ankara yorumundan sonra Gürer Aykal'ın yönettiği İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası tarafından İstanbul'da ilk kez 12 Mart 1982'de çalınan 4. Senfoni'nin Deciso (kararlı) tempodaki birinci bölümünde duyurulan temalar sürekli gelişerek diğer bölümlerle organic bir bağ da oluşturur. Bölüm içindeki Animato (canlı) tempodaki kısım ise yeni tarzda bir passacaglia (sokak şarkısı) formundadır. 16. Yüzyıldan kaynaklanan chaconne (4/4 lük ispanyol dansı, passacagliaya benzer) benzeri, temasının sürekli değişerek çok kez tekrarkanmasıyla seçkinleşen bu ağır dansı Saygun gelenekten uzaklaşarak kullanmasına karşın, yine de tema tüm bölüm boyunca, her seferinde başka bir tonda ve ancak yeni fikirlerle tekrarlanır. Ikinci bölüm ise çok ağır (poco Largo) tempodadır ve motifler düşünceli ve durgun şekilde nefes alır gibi işlenir. Üçüncü bölüm; con anima (canlı) başlar ve Saygun'un kullanmayı çok sevdiği deciso (kararlı) deyimini de arttıran molto deciso (çok kararlı) başlığını taşıyan görkemli ve olgun bir finaldir. (Aktüze, 2007:2002)

Eserdeki enstruman dağılımı şöyledir:

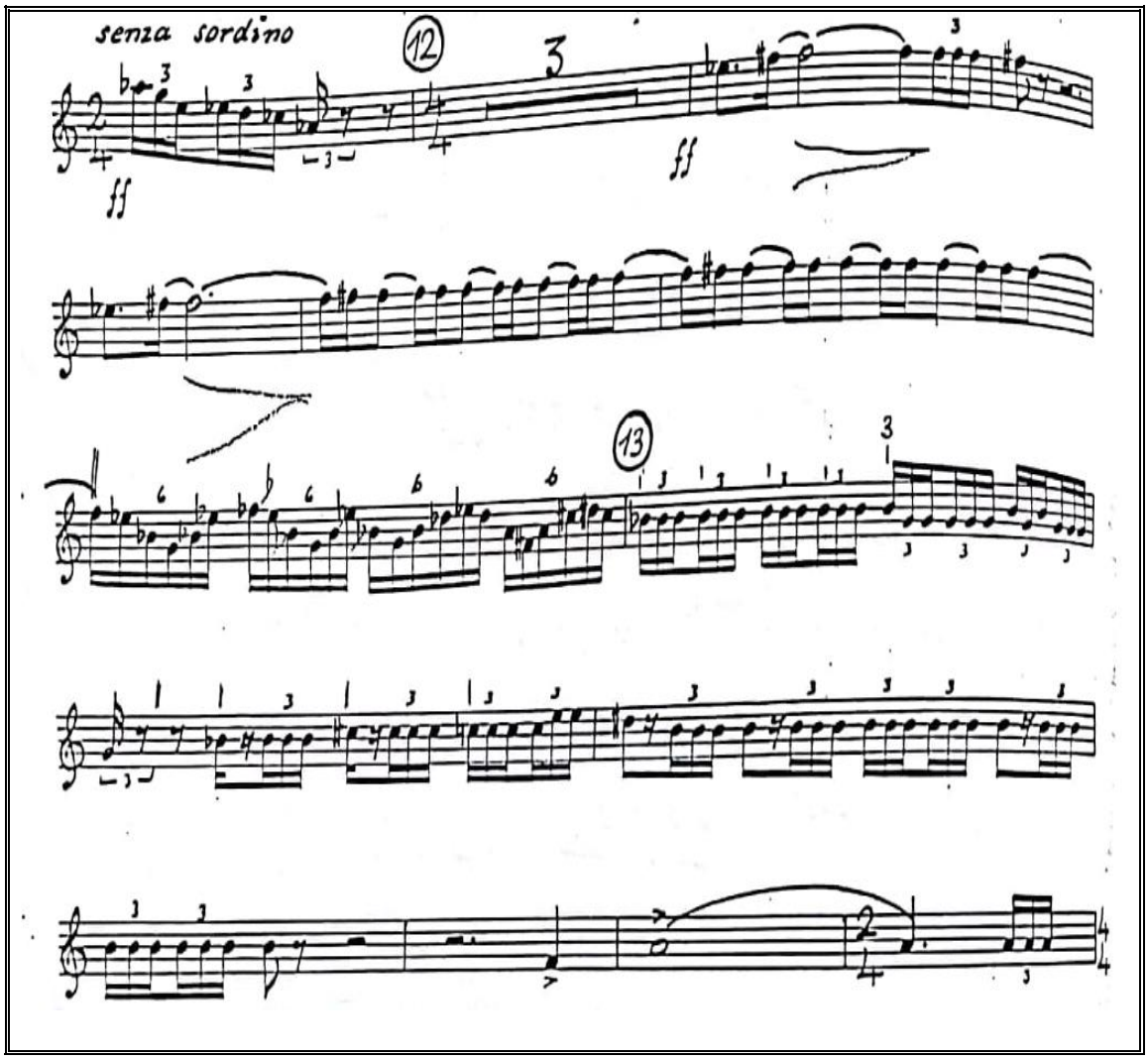
Flüt(3), Obua(2), Korangle(1), Klarinet(2), Bas Klarinet(1), Fagot(2), Kontrfagot(1), Korno(4), Trompet(3), Trombon(3), Tuba(1), Timpani,Vurmalılar ve Yaylılar.

Şekil 21: Ahmed Adnan Saygun 4. Senfoni 1. Bölüm 23 ile 36. ölçüler arası

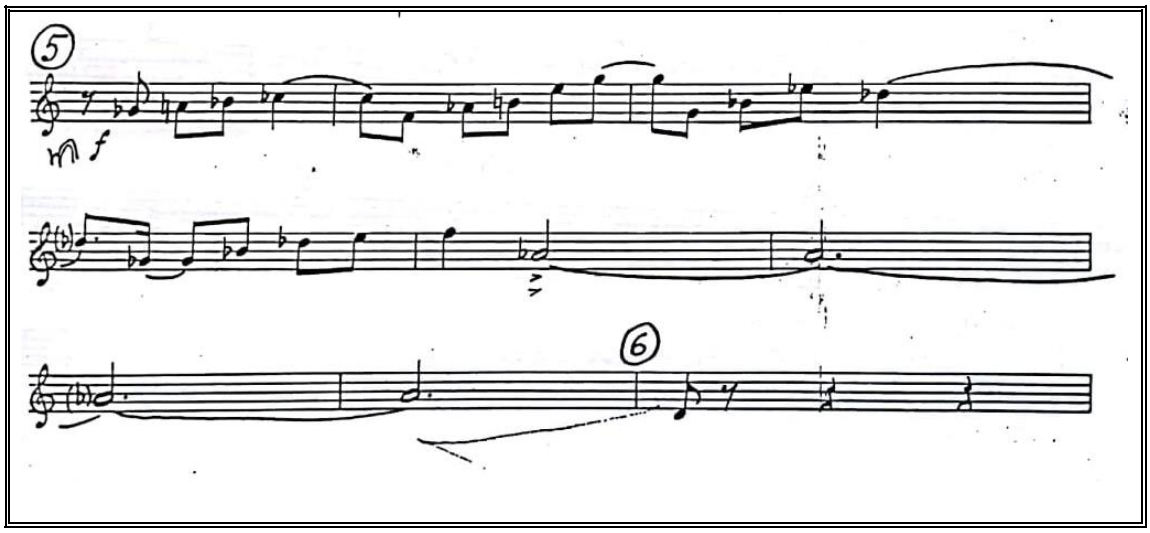
Deciso (Kararlı) başlıklı birinci bölüm ff sfz ile arpejli kromatik pasajların sıkça kullanıldığı , icracıyı zorlayacak şekilde yazılmıştır. 23 ile 36. ölçüler arasında p nüansında trompeti duymaktayız.Üçleme ile gelen pasajda çift dil kullanılmaktadır. Aralıklı seslerden oluşan onaltılık üçlemeleri , dillere ve ses kaçırmamak adına dudak kontrolüne dikkat ederek icra edilmelidir.

Şekil 22: Ahmed Adnan Saygun 4. Senfoni 1.Bölüm 116 ile 125. ölçüler arası

116 ve 125. ölçüler arasında ff nüansında crescendo, onaltılık üçleme ve altılamalardan oluşan pasajda tartımlara ,aralıklara dikkat edilerek, teknik olarak çift dillere, altılamalardaki arızaları temiz çalarak, diyafram ve nefes yerlerine özen gösterilerek icra edilmelidir.

Şekil 23: Ahmed Adnan Saygun 4. Senfoni 2.Bölüm 49 ve 57. ölçüler arası

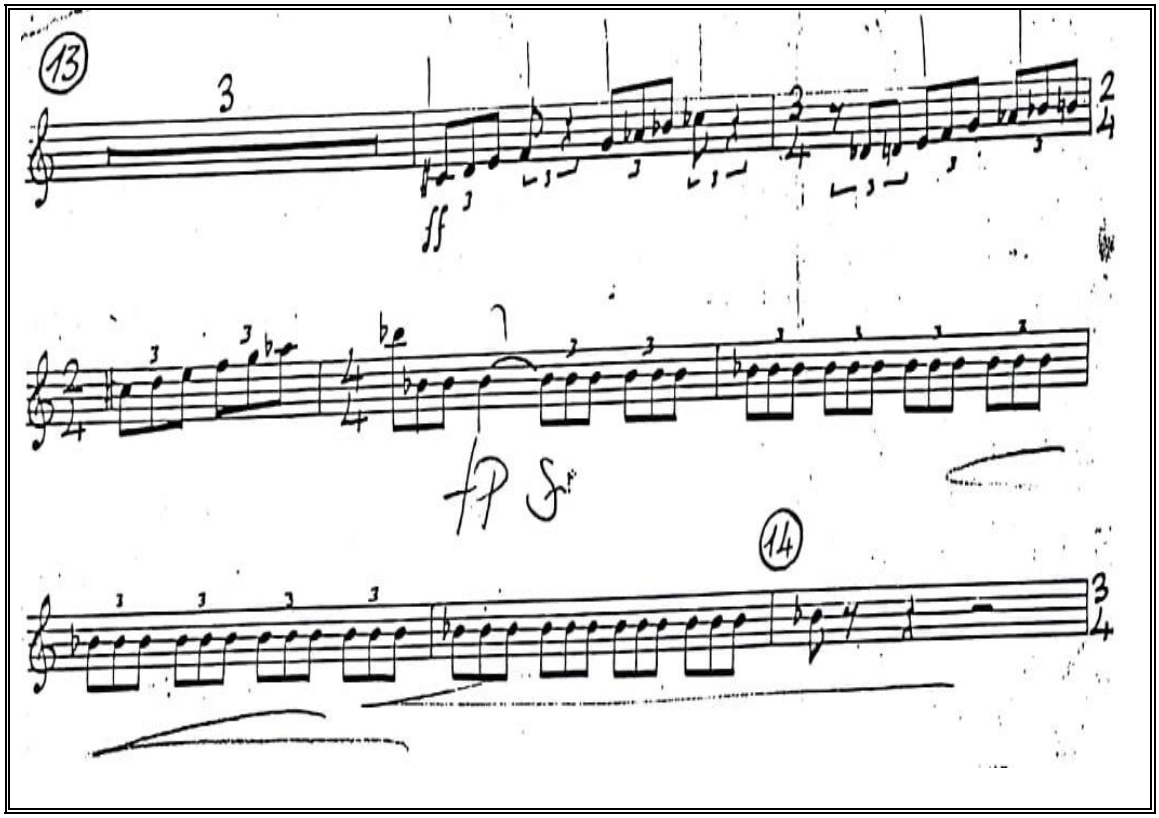
Poco Largo başlıklı ikinci bölümde trompeti 49 ve 57. ölçüler arasında duymaktayız . Bu melodi f nüansında entonasyona ve Legato çalıma dikkat edilerek icra edilmelidir.

Şekil 24: Ahmed Adnan Saygun 4. Senfoni 3.Bölüm 44 ile 50. ölçüler arası

Con Anima e Molto Deciso başlıklı üçüncü bölüm kromatik geçişlere ve uyumsuz aralıklara sahiptir.Bu bölümde trompeti ilk duyduğumuz yer 44. ölçüdür. Öncesinde 42 ve 43. ölçüde trombon ve korno ile başlayan pasaj trompetin 44. ölçüde girmesi ile tırmanma hissi yaratmaktadır ve 50. ölçüye kadar devam etmektedir. ff nüansında aksanlara, crescendo decrescendoya, aralıklı geçişlerde ve ses kaçırmalara karşı dudak hakimiyetine dikkat ederek icra edilmelidir

Şekil 25: Adnan Saygun 4. Senfoni 3.Bölüm 122 ve 133. ölçüler arası

122 ve 133. ölçüler arasında ff nüansında trompeti ve tüm brassları duymaktayız. Sekizlik üçlemeli tartımda olan pasaj, crescendo ile fff nüansına kadar yükselir. Nüanslara ve sekizlik üçlemelerin orkestral bütünlük içinde ayrı ayrı çalımına özen gösterilerek icra edilmelidir .

BÖLÜM IV

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Araştırmada adı geçen Türk Besteciler'in repertuardan seçilmiş senfonik eserlerindeki trompet sololarının icracı tarafından incelenmesinde farklı tarzlar ve ekollerden gelmiş bestecilerin, eserlerinde, trompeti nasıl kullandıklarına dair bir araştırma ve analiz yapılması amaçlanmıştır.

Cumhuriyet dönemi Türk Bestecileri'nde Ahmed Adnan Saygun ve Ferit Tüzün'ün yurt dışında aldıkları eğitimler, yaptıkları çalışmalar ve yazmış oldukları eserlerde, farklı bestecilik ekollerinden etkilendiklerini görmekteyiz. Araştırmada adı geçen Türk Bestecileri'nin eğitimlerinden sonra yurda döndüklerinde, kendi ulusal senfonik müziğimizin gelişmesine çok büyük etkileri olmuştur.

Bilgilerin toplanmasında ilk olarak konu ile ilgili araştırma yapılmış ve bu konularla ilgili benzer çalışmalar yapıldığı gözlenmiştir. Bu veriler incelenerek araştırılan konuyla ilgili bağlantılı bölümlere çalışmada yer verilmiştir.

Konservatuarlarda eğitim görmüş ya da mezun olmuş trompet icracılarının, senfoni orkestrası konserlerinde takviye icracı olarak veya orkestra kadro sınavlarına girmesi olasıdır. Bu durumlar için icracıların orkestra sololarını bilmeleri ve çalım teknikleri ile ilgili hazır olmaları gerekmektedir.

KAYNAKÇA / BİBLİYOGRAFYA

AKTÜZE, İrkin, Müziği Okumak, Pan Yayıncılık, İkinci Basım, İstanbul 2004.

AKTÜZE, İrkin, *Ansiklopedik Müzik Sözlüğü*, Pan Yayıncılık, Dördüncü Basım, İstanbul 2010

ARACI, Emre, *Ahmed Adnan Saygun Doğu-Batı Arası Müzik Köprüsü*, Yapı Kredi Yayınları, Birinci Basım, İstanbul 2001.

AREL, Hüseyin Sadeddin1993 *Türk Musikisi Dersleri* (hazırlayan Onur Akdogdu). Kültür Bakanlıgı yayınları, Ankara

BLYUM D, (1947), Kratkiy kurs instrumentovediniya, Muzgiz, Moskva

CAMPOS, Frank , *Trumpet Technique,* Oxford University Press, New York 2005

ÇELEBİOĞLU, E, Tarihsel Açıdan Evrensel Müziğe Giriş_ İstanbul, Üçdal Neşriyat,1986

DON SMİTHERS, *The Music and History of the Baroque Trumpet Before 1721*, 2. baskı, Southern
Illinois University Press, Carbondale Ill 1988, s.34

EROL, İ,L. (1998) Klasik Müziğe İlgi Duyanlar İçin Klavuz Kitap, Ankara 1. Basım

HARNUM, J, *Sound The Trumpet: How To Blow Your Own Horn,* Solut Press

KOSHMİNA, Irina, (2003), Puteshestvie v mir. Muzyka, Olma Media Group, Moskva.

MİMAROĞLU, İ.(1999) Müzik Tarihi.Varlık Yayınları 6. basım. İstanbul

SAY A. (2001), Müziğin Kitabı, Ankara, Müzik Ansiklopedisi Yayınları

SAY, Ahmet, *Müzik Sözlüğü,* Ankara, (2002).

SAY, Ahmet, Müzik *Ansiklopedisi,* Ankara, (2005).

SELANİK C. (1996), Müzik Sanatının Tarihsel Serüveni, Ankara, Doruk Yayıncılık

SMİTHERS, Don *The Music and History of the Baroque Trumpet Before 1721*, 2. baskı, Southern Illinois University Press, Carbondale Ill 1988

ŞENEL, Onur, *Ferit Tüzün'ün Çağdaş Türk Besteciler İçin Önemi*, (Sosyal Bilimler Estitüsü Müzik ve Sahne Sanatları Anabilim Dalı Müzik Bilim Yüksek Lisans Yayınlanmamış Tezi),Ankara,2016.

TUNÇDEMİR İ. (5-7Eylül2007) Cumhuriyet Dönemi Müzik Kültürünün Oluşmasında Rol Oynayan Sanatçılarımız ve Türk Müziğine Katkıları

ÜLKÜTAŞIR, M. Şakir, Cumhuriyet'le Birlikte Türkiye'de Folklor ve Etnografya Çalışmaları, Ankara, 1973

İNTERNET KAYNAKLARI

https://cowofgold.wikispaces.com/Trumpet

https://www.flickr.com/photos/pic_joy/5099888124

https://ipfs.io/ipfs/QmR1gzPYUwxEUWHbeRggZzfYy5Fxsd8Qc7hXUUnJQwxrZq/wiki/Trompet.html

natural+trumpet&rlz=1C1NHXL_trTR733TR734&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi6zp32saLWAhWIORQKHZuKAo0Q_AUICigB&biw=1920&bih=974#imgrc=zGFhZ8EVUhc_BM: Erişim Tarihi:13.10.2017

https://en.wikipedia.org/wiki/Mute_(music)#/media/File:SM6525_Copper_Bottom_Straight.jpg Erişim Tarihi:17.07.2018

https://en.wikipedia.org/wiki/Mute_(music)#/media/File:Soulo_Adjustable_Cup_Mute.jpg Erişim Tarihi:17.07.2018

https://en.wikipedia.org/wiki/Mute_(music)#/media/File:Trumpet_WahWahMute.jpg

https://en.wikipedia.org/wiki/Mute_(music)

https://en.wikipedia.org/wiki/Mute_(music)#/media/File:TrumpetMutes.jpg Erişim tarihi: 17.07.2018

http://www.wikizero.co/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvVHJvbXBldA

http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/I-Tuncdemir_7.pdf 07.11.2007

https://www.google.com.tr/search?q=ferit+t%C3%BCz%C3%BCn&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjPnJ6qqtbdAhVJLcAKHbP9BPIQ_AUICigB&biw=1351&bih=608#imgrc=8o8c1-5uv3C-RM:

https://www.google.com.tr/search?q=miles+davis+mute&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjPhJqS_NjdAhWF-ioKHf06BUcQ_AUICigB&biw=1351&bih=608#imgrc=hboI5oDXc5h_EM: